

SUVANNON SEUTU

SAKKOLAN, METSÄPIRTIN JA VUOKSELAN PITÄJÄLEHTI

Vuokselalaiset kaipaavat tietoja, keitä heidän lotistaan kuvassa on.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

N:o 7 • 2002
MARRASKUU

Kotona Sakkolan
Haparaisissa 1957,
SIVUT 8-9

Sota-ajan tapahtumat
talteen Vuokselasta,
SIVUT 16-17

Metsäpirtin
Taipaleenkylästä, osa IV,
SIVUT 12-13

Kasvihavaintoja
kannakselta,
SIVUT 20-22

TOIMITUKSEN TUOLI

Syystervehdys

Syksyinen tervehdys, kaikki Suvannon Seudun lukijat ja tekijät!

Tässä lehdessä matkataan kannaksen mailla Sakkolassa, Metsäpirtissä ja Vuokselassa monen eri kirjoittajan voimin - yksi muistelee "salamatkaa" jo vuodelta 1957, toinen taas viime kesän mummolan reissua serkusten kanssa, kolmas tekemään kasvihavaintoja, neljäs sotavuotia ja evakkoaikoja...

Kotiseutumatoikoilta löytyy kummas-ti uutta ammennettavaa, ja ilahduttavasti aina uusia matkalaisia joukkoon uskaltautuu mukaan. Ensi kesäkin suunnitellaan jo monen porukan kesken.

Mutta nyt on aika odotella joulua. Jouluisia kirjoituksia toivotaan seuraavaan Suvannon Seutuun! - MRT

SAKKOLAN KIRKONKYLÄN NUORISOSEURA

ry:n

SYYSKOKOUS

pidetään Pirkkalassa
Kalervo Jääskeläisellä,
Keskuskatu 2,
sunnuntaina 24. marraskuuta
2002 klo 14.

Esillä sääntöjen määräämät
asiat. Tuothan juhlakuvat
toisillekin nähtäväksi.

Tervetuloa!

Johtokunta

Johtokunta kokoontuu klo 13.

SAKKOLA-SEURAN PIKKUJOULU

Vietämme pikkujoulua lauantaina 14.12.02 klo 14.

ravintola Nyyrikissä, Pohjolankatu 2, Käpylä.

Tarjolla on runsas joulupöytä: kalat, salaatit, kinkku ja laaditot sekä jälkiruoka. Juomina maito, kotikalja tai jäävesi.

Hinta 20 euroa. Lasten hinnasta alennus.

Ohjelma on perinteisesti laulua, soittoa ja ennen kaikkea seurustelua ystävien kesken.

Arpajaiset ovat olleet aina pikkujoulun kohokohta!

Tuo voitoksi sopivia yllätyksiä tullessasi.

ILMOITTAUTUMISET:

Eila Aro p. 09-8849402 (viestin voi jättää vastaajaan)

marraskuun aikana.

Hyvää syksyn jatkoa!
Tervetuloa pikkujouluhiin!

SILJA FINNET LÄHDE VIETTÄMÄÄN PIKKUJOULUA ILOISESSA KARJALAISESSA SEURASSA

KARJALAINEN
PIKKUJOULURISTEILY
TALLINNAAN! 18.-19.11.2002

29 Tur 14:lle €/hlö
36 Tur 12:lle €/hlö
42 Seaside 4:lle €/hlö
54 Seaside 2:lle €/hlö

Hintaan sisältyy mm:

- Bussikuljetus Helsinkiin ja takaisin
- 23-tunnin risteily valitussa hyttiluokassa, hytti käytössä koko matkan ajan
- Tervetulotilaisuus ravintola Paradise 18.00 - 19.00
- Risteilyohjelma laivalla; Markku Aro & Diesel, karaoke, bingo...
- Yhteislaulua ravintola Paradise 13.00- 14.00

LISÄTIETOJA JA VARAUKSET:

SAKKOLA-SÄÄTIÖ

Aila Alanen, 040 - 7076 164

Markku Nuora, 0400-637 730

BUSSI 3

13.30 Narva, Osuuspankki

13.45 Vesilahti, KK

14.00 Lempäälä, matkahuolto

14.20 Multisilta

14.30 Tampere, linja-autoasema

VUOKSELA Taisto Virkki

050-5538 607, 03-3631 750

BUSSI 6

13.00 Tampere, linja-autoasema

14.20 Forssa, linja-autoasema

15.00 Hämeenlinna,

linja-autoasema

17.00 Helsinki, Katajanokka

LomaLinja

Aleksanterinkatu 29,
33100 Tampere,
puh. (03) 3140 3310

Toimitusmaksu 7€/varaus

Kirvesmäki kerhon matkassa Metsäpirtissä

Kaksi vuotta sitten pääsin ensimmäisen kerran käymään isäni synnyinpaikalla Metsäpirtissä. Heinäkuussa 2002 sain taas mahdollisuuden lähteä Kirvesmäki-kerhon järjestämälle matkalle. Seinäjoelta lähdimme junalla kohti Tampereä, mistä linja-auton oli määrä lähteä kohti Karjalaa. Toinen linja-auto lähti Yläneeltä ja Vaalimaalta lähtien ajoimme sitten peräkkäin. Voi kuinka mukava oli taas tavata tuttuja ja sukulaisia, erityisesti Ismoa ja Ailaa Yläneeltä ja Raija-serkkua Mynämäeltä!

Osasin jo varautua siihen kurjuuteen, oka rajan ylityksen jälkeen räjähtää silmille, mutta taas sen kohtaaminen oli järkyttävää. Miten kaunista tämä seutu olisikaan, ellei sitä olisi tarvinnut antaa vieraiden tuhottavaksi. Matka kulki tuttua reittiä pitkin Kiviniemeen. Venäläisten hyvän järjestelykyvyn ansiosta jouduimme odottelemaan hotellin pihassa kovassa ukkosmyrskyssä aika kauan, ennen kuin pääsimme majoittumaan ja syömään.

Seuraavana aamuna lähdimme kohti Metsäpirtin kirkonkylää, jossa oli lahjoitusmaatalonpoikien patsaan uudeleen vihkimisjuhlat. Sää oli sateinen ja kolea, mutta juhlasta jäi kuitenkin lämmin muisto sydämeen. Kiitos kaikille patsaan kunnostamiseen ja juhlan järjestelyihin osallistuneille. Meillä on nyt Metsäpirtissä jyrävä kiinne-kohta, jonka edessä voimme muistella ja kunnioittaa esi-isiemme työtä kotiseutunsa hyväksi.

Sunnuntaina matka suuntautui kohti Kirvesmäkeä. Asiantuntevan opasimme Hanneksen perässä marssimme pitkin metsiä vaikeakulkuisessa maastossa kohti Suvantoa. Aurinko paistoi kuumasti, oli hyttysiä ja paarmoja, kinalon korkuisia nokkuspusia - mikä vetää meitä tänne vuodesta toiseen? Sanoinkuvaamaton lämmin tunne, joka ailahti sisälläni seistessäni isän kodin kivijalalla, antoi taas vastauksen. Minäkin olen yksi lenkki siinä pitkässä sukupolvien ketjussa, joka on

Iloista joukko Laatokan rannalla. Aurinko paistoi näin kauniisti Metsäpirtin pitäjäjuhljen sateen jälkeen. Vasemmalta Raija-serkku, Annikki-serkku, Hatakan Sirpa, kirjoittaja ja Raija-sisko.

elänyt täällä vuosisatojen ajan! Miellessäni virisi jälleen pieni toivonkipinä, että sodan jälkeiset vääryydet korjattaisiin ja voisin tulla tänne kuin omaan kotiin. Matkan rasitukset unohtuivat taas heti, kun saimme pulahtaa Suvannon lempeisiin aaltoihin. Aikataulu oli kuitenkin niin tiukka, että jäi liian vähän aikaa olla kotipaikalla. Suunnittelimme serkkujen kanssa, että vietämme joskus vielä kokonaisen päivän Suvannon rannalla! Toteutukohan tämä unelma?

Lähdimme serkkutyttöjen kanssa käymään vielä Saaroisissa mukavan ja asiansa osaavan Lada-kuskin kyydissä. Taipaleenjoen lautalla saimme tuntea venäläisiin elämäntapoihin. Laatokan rannalla oleva aallonmurta- ja oli myös näkemisen arvoinen. Paluumatkalla hotelliin oli teillä kovasti liikennettä. Kuskimme selitti sen joh-

tuvan venäläisten juhannuksesta. Pääsimme kuitenkin onnellisesti takaisin Kiviniemeen, vaikka Ladassa vaiheet eivät tahtoneet oikein pelata ja liikennekulttuuri oli siellä hieman erilaista, mihin olemme tottuneet.

Maanantaiaamuna olikin sitten paluumatkan aika. Viipurissa jouduimme jakaantumaan omiin autoihimme tulimuodollisuuksien takia. Oli haikaa erota Raija-serkusta, joka muisti paljon hauskoja ja surullisiakin juttuja isovanhemmistamme, joita en ole koskaan nähnyt. Pohjanmaan lakeuksia lähestyttäessä mielen täytti haikus ja kaipaus; arkinen elämä on täällä, mutta sydän jäi Karjalaan.

Metsäpirtti, sinä maailman kaunein paikka, veit sydämeni jälleen. Luonasi itkut itkettiin ja naurut naurettiin, tavataan pian uudelleen!

Sirpa Lopenen

Uusia ylioppilaita

Kati Huuska pääsi ylioppilaaksi 1.6.2002 Vammalan lukiosta suorittuaan ammatilukion. Isä Jaakko ja hänen vanhempansa Aili ja Hannes Huuska ovat kotoisin Sakkolan Hovinkylästä.

Riikka Huttunen kirjoitti ylioppilaaksi Vesannon lukiosta keväällä 2002. Hänen vanhempansa ovat Eeva ja Tapani Huttunen, ja äidinäiti Aune Aartonen, os. Kylläinen, Sakkolan Volossulan kylästä.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

Äitimme Eila Inkeri Pikkumäki, os. Rontu, täyttää 80 vuotta 10.11.2002. Inkeri syntyi Vuoksella 1922 Tuomas ja Impi Ronnun perheeseen. Talvisodan syttyessä, kun kotipaikka piti ensimmäisen kerran jättää, Inkeri oli vasta 17-vuotias nuori neito, elämä vasta alullaan. Lopullinen lähtö tapahtui 1944 keväällä, ja sen jälkeen kului 52 vuotta, ennen kuin äitimme pääsi kotiansa katsomaan. Ihme kyllä, Ronnun kotitalo on yhä pystyssä, ja siinä asutaan – ulkonäkö tosin on karu, mutta sama talo se kuitenkin on!

Yksi parhaista asioista, jonka ihmisen voi lapsilleen antaa, on juuret. Äiti

on meille juuremme antanut, houkuttellut mukaansa katsomaan Karjalaa, näyttänyt lapsuutensa, nuoruutensa seudut – joskin muuttuneet, mutta silti samat.

Kyynel vierähti silmään eräänä iltana Karjalan matkallamme viime kesänä; äiti oli kutonut sukkia, antoi ne kotitalossa asuvan perheen lahjaksi. Ajattelin – äiti itse ei voi asua kotonaan, mutta äidin käsissä syntyneet sukat lämmittävät niitä jalkoja, jotka täällä, äidin kotikonnuilla, kulkevat...

Me, Seppo, Seija, Anneli ja Sisko, pesueinemme ja siippoinemme lausumme lämpimimmät onnittelut 80 vuotta täyttävälle äidillemme Inkerille!

Koko revohkan puolesta

Sisko Pikkumäki-Luoma

Inkeri Ronnun pihassa heinäkuussa 2002

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

Jenny ja Santeri Laamanen kuhlakuussa.

Kummi-tätini Jenny Laamanen, os. Virolainen, täytti kunnioitettavat 90 vuotta 3.9.2002. Sain olla mukana hänen juhlatilaisuudessaan, joka vietettiin kummin tyttären Sirkkan kauniissa kodissa Pirkkalan Sorkkalassa. Jennytäti oli sairaudestaan huolimatta ihailtavan virkeä ja hänen lempeät silmänsä loistivat ilosta, sillä saihan hän olla perheensä ympäröimänä tuona suurena juhlapäivänä.

Muistelen usein kummejani lapsuuteni ajoilta. Muistoissani on monta mukavaa tapahtumaa ollessani yökylässä heidän luonaan siellä Pirkkalassa, jonne tunsin aina olevani tervetullut. Tädin taitava käsityötaito on jäänyt erityisesti mieleeni, hänen ompelimensa leningit ja muu huolenpito kummityttöleeni, vaikka hänellä itselläänkin oli suuri perhe ja maatalon rasakat työt huollettavanaan. Santeri-eno, äitini veli, osti lastensängyn synnytyäni Rautalammillä, jossa olimme evakossa. Sänky on vieläkin hyväkuntoinen ja aina perheemme käytössä, silloin kun sitä tarvitaan.

Kummien perhe oli myös evakossa Ropolan kartanon piharakennuksessa, joten yhteiset muistot ja toisista välittäminen jatkui uusista asuinpaikoista huolimatta. Tätini pitkän iän salaisuus on varmasti hänen myönteinen asenteensa elämään.

Kiitän kauniisti kummitätiäni ja toivon hänelle terveyttä ja parhainta elämän iltaa.

Maire Kanervisto

Jenny Laamanen ja kummitytönsä Maire Kanervisto.

SUVANNON SEUTU JULKAISEE

jokaisessa numerossaan
merkkipäivät, suruviestit,
valmistuneet, kastetut
yms. perheutiset.
Lähetä tiedot toimitukseen,
liitä mukaan myös valokuva.
HUOM! Kysythan aina
asianosaisilta luvan
tietojen julkaisuun.

Petäjäjärvi- kirjaa, yhdistystä ja kesämatkaa suunnitellaan

Sakkolan Petäjäjärven kyläkirjan tekoa viritellään parhaillaan. Asiaa on alustavasti pohtinut lokakuulla Vesilahden Mantereessa kokoontunut työryhmä – Teuvo Kuparinen, Yrjö Raaska, Ritva Koski ja Marjo Ristilä-Toikka.

Kirjantekoa alustaneet toivovat, että Petäjäjärvi-kirjan aikaansaamisesta kiinnostuneet ryhtyisivät kaivelemaan muistilokeroita ja piironginkaappeja aineiston keräämistä varten ja ottaisivat yhteyttä.

Esillä oli myös ajatus Pro Petäjäjärvi –yhdistyksen perustamisesta sekä erityisesti petäjäjärveläisille ja heidän jälkeläisilleen suunnatun kotiseutumatkan tekemisestä ensi kesänä.

Matkaa järjestee Vesilahden Liikenteen Markku Nuora, petäjäjärveläisiä hankin. Näillä näkymin matkaan lähdettäisiin heinäkuun 2003 alkupuolella, tiettävästi nelipäiväiselle reissulle.

Matka voisi ajoittua joko 6.-9.7. tai 7.-10.7.2003 välisillä päivilä.

Kiinnostuneiden toivotaan ottavan yhteyttä! Matkalla voitaisiin päättää, perustetaanko Petäjäjärven väelle myös oma yhdistys. -MRT

Tikansaarelaiset matkalla muistoihin

Me tikansaarelaiset teimme viime keväänä matkan Karjalan käen kukuntaan. Matkamme alkoi Imatralta, minne tuttuja tuli jo edellisenä päivänä Turusta, Helsingistä, Tampereelta ja Lahdesta. Vietettiin yhteistä iltapäivää tutustuen myös Imatran nähtävyyksiin. Osa vieraista yöpyi luonani, osa Lea Mönkkösen, Iivari Suikkasen, tyttären luona. Muutamat myös retkeilymajassa, kun en ajoissa tiennyt, että Sakkolan "tytöt" olisivat jokaisen rotuporasaan voineet majoittaa kotiinsa.

Matkamme alkoi seuraavana päivänä aamupalan jälkeen. Olimme saaneet hyvän kuljettajan ja 46 hengen auton, vaikka meitä oli 14 matkustajaa, joten tilaa oli runsaasti. Matka kohti Viipuria alkoi hyvin, emme joutuneet jonotamaan kummassakaan tullissa. Viipuri oli ensimmäinen etappi, se tuttu ja rakas, mutta vastaanotto oli kolkko. Siellä oli konnat vastassa, jotka ottivat "veronsa". Olin ensimmäinen uhri, vaan en ainoa. Onneksi Marja-tyttäreni oli mukana, joten sain apua. Eurojen menossa ei suru auta, painaahan rahapaja uusia.

Arto Suikkanen oli matkanvetäjä. Hän olikin saanut koottua iloiseen joukon. Joukon vanhimpana halusin muistuttaa, että narista ei - leikkiä sekin oli, kukaan ei narissut. "Myöhä ollaa iloisia karjalaisia, kotimaisemiin menossa".

Viipurin ostosten ja ruokailun jälkeen tunnelma kohosi. Matkasimme kohti Sakkolaa ja Pyhäjärveä. Yöpymispaikka oli Musakan Lomapaikka, siellä oli hyvä vastaanotto ja ruoka. Saimme Antti Musakan seuraavana päivänä koko päiväksi oppaaksi, ja me Sakkolan rotuporsaat olimme tyytyväisiä. Kiitos hänelle, parempaa opasta ei ole.

Tunnelma autossa tiivistyi, jokainen kurkki auton ikkunoista maisemia. Mikä keväinen vastaanotto: tienvarren metsät olivat valkoisin matoon koristeltu, valkovuokot ja tuomen kukat tuoksuineen. Täällä ne aina odottavat; kävimme salaa vuonna 1987 Hilikka Korpi (Leinosen) kanssa Tikansaarella, silloin matka jännitti kovasti.

Illanistujaisissa Musakalla.

Kun nyt katsoo samoja maisemia, ei meinaa enää tunnistaa, aika on lyönyt leimansa. Viiksanlahden kylän talotkin ovat enää vaikeasti tunnistettavissa. Mehän halusimme kasarmille ja Valkjärven rannoille.

Irja Tanskanen (Kalllonen) oli ensi kertaa mukana sodan jälkeen Karjalassa. Näin, kuinka hän etsi tuttua rakasta kotirantaa ja raunioita. Löytyiväthän ne. Tiedän sen tunteen, mikä hänelle tuli, kun seisoj kymmenien vuosien jälkeen omalla pihalla. Se on ilon ja surun hetki.

Valkjärven rannalla oli myös Unto ja Taimi Santalan (Nikulainen) koti. Heillä oli kaikkien pisin matka kävellä omalle pihalle, mutta iloisina ja narisematta he sen tekivät. Isolla autolla sinne ei päässyt. Lapsuutensa asuivat Tikansaarella, ja niin heidän kuin muidenkin kotinurkilla, koko kylän lapset usein mekastimme. Se menneistä.

Valkjärven rannoilta palasimme takaisinpäin, kasarmille, sehän on meille lapsuuden liikepaikka – menttiin kulmille. Kasarmilla meitä kiinnostivat entiset tutut rakennukset. Kävimme sisällä aina yläkertaa myöten vanhassa, pääportin vieressä olleessa punaisessa talossa. Se oli kulunut, mutta puhdas. Talossa on nykyisin toimistojä, entisissä aliupseerien asunnoissa.

Meidät otettiin ystävällisesti vastaan, jopa toimiston tytöt halusivat Suomen poikien kanssa yhteiseen kuvaan. Kuvassa Seppo Suikkanen ja Pekka Höök. Seppoa olen olemukseltaan verrannut suomalaisen kuuluisuuteen Heimo Haittoon.

Kasarmilla kuvattiin ja pyörittiin hyvän aikaa, mutta päämäärä kutsui. Sotilaskodin portilta lähtee tie Tikansaarelle, kuinka tuttu se onkaan minun.

Seppo Suikkanen (oik.) ja Pekka Höök pääsivät poseeraamaan kasarmin toimiston tyttöjen kanssa.

le ja Sepolle! Halusimme kävellä vielä kerran sitä pitkin kotiin, Seppo ja minä. Osmo Suikkanen ja Marja-tyttäreni lähtivät seuraksi. Tie on melkein samanlainen kuin ennen, koulumatka tuli mieleen herkästi. Toiset kiersivät autolla, kylillä tavattiin.

Perillä jokainen tutki tarkasti omat pihansa. Ainahan me tavallaan olemme hyvästelemässä kotia. Kylällä oli nyt vähemmän asukkaita, samoin kasarmilla, sekin oli tyhjempi. Kotilampi kutsui, eihän tiedä edes käyneensä kotona, jos ei tee lammilla nuotiota, keitä kahvia, paista makkaroita ja vain oleile.

Seurusteltiin muutama tunti, eikä muistettu paikan kuuluvan nykyisin vieraille valtiolle. Kuului iloinen suomen kieli. Olemme siellä kuin omalla alucella, mutta aina koittaa kuitenkin hetki. Paluu Suomeen lähestyy, mutta kirkon rauniot ja hautausmaa kuuluvat vielä käyntikohteisiin.

Sitten annoimme Antille ja kuljettajalle luvan viedä meitä vapaasti mihin vain. Näimme paljon uutta, Pyhäjärven pitäjää ja Laatokan ranta olivat mielenkiintoista nähtävää. Yöpaikassa iltaa istuttiin hyvillä mielin.

Hymytytön roolin sai ehdottomasti Suoma Yrtti (Leinonen), joka oli Helvi-siskonsa kanssa matkassa. Helvi kulki sauvojen kanssa, mutta eivät kotiseutumatkalta pois jäädä. Hilikka Korpi (Leinonen) koti oli vielä muunneltuna paikallaan, ja Kekkosen talo hyvin huonona.

Kolmantena päivänä poikettiin Saviojalla. Eino-veljeni lapset Osmo ja Raili Lehtinen (Suikkanen) ja Reijo Lehtinen, tämä hämäläinen vävy poika, kävivät hyvästelemässä omat koiravikkonsa. Osmo ja Reijo ovat kotipaikalta löytäneet peltoauran, yllytimme heitä kantamaan sen Sakkola-museoon, mutta oli kai liian suuri urakka, sinne jäi aura.

Tulimme viimeksi Kiviniemeen, sinne oli tullut kauppoja lisää, ne tutkituamme jatkoimme taas kohti Viipuria. Siellä oli vastassa tutut "verottajat", mutta olimme läksymme oppineet.

Taas kerran jätimme Karjalan. Kuinka kaunis se olisikaan hoidettuna: kylä Viipuri, Terijoki, Valamo ynnä muut

Matkaporukkaa Viipurin torilla pyöreän tornin kupeessa.

ansaitisivat paremman kohtelun. Onneksi olemme löytäneet uuden asuinpaikan Suomesta. Emme ole enää evakkoita, ollaan kiitollisia.

Aina matka on olevinaan viimeinen kerta, mutta joka vuosi on uusi kevät. Kiitos ystävät seurasta!

"Tiet kaikki voivat loitota, jää muisto sydämiin. Siis kiitos vielä kaikesta, terve, näkemiin."

Irja Markkanen (Suikkanen)
Imatra

Matkatarinan kirjoittaja Irja Markkanen lähetti myös toimitukseen ja samalla Sakkola-museolle vanhan valokuvan. Ketähän kuvassa on, ja mistä ovat puvut peräisin?

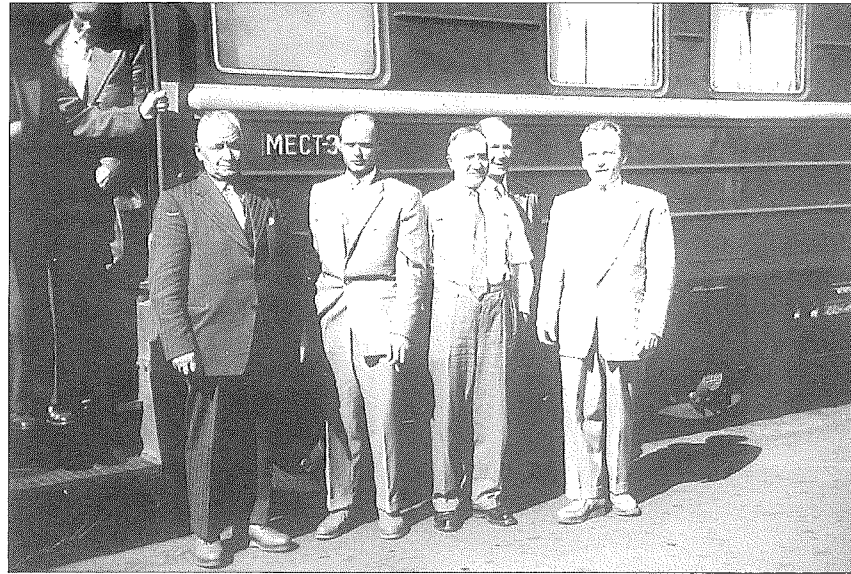
Matka sodanjälkeiseen koti-Karjalaan vuonna 1957

Olisinko ensimmäinen Haparaista, joka pääsi käymään syntymäkodissaan?

Oli vuosi 1957, Hrutsev oli päämiehenä Neuvostoliitossa. Raja oli ollut auki jo kaksi vuotta. Niinpä mieli teki nähdä kotipitäjä Sakkola ja lapsuudenkoti Haparaisten kylässä. Kaipaus sinne oli valtava. Tuumasta siis toimeen. Matkustimme junalla Leningradiin, jonne viisumi riitti. Sieltä oli yritettävä omin luvun eteenpäin, koska Karjala oli kiellettyä aluetta. Sakkola oli erikoisesti kiellettyä, siellähän sijaitsivat kasarmit ja lentokenttä. Edelliset Karjalan kävijät varoittivat: ”Menkää viimeisenä lomapäivänä, sillä jos joudutte kiinni, teidät palautetaan muun joukon mukana Suomeen. Muuten joudutte koko matkan ajaksi putkaan”. ”Vartija on aina Kiviniemen sillalla, siinä teidät käännytetään viimeistään takaisin”, meille sanottiin.

Suomalainen ei uso mittää ennestä näkkee ja kokkee. Tuli viimeinen lomapäivä. Meitä oli matkaan lähtijöitä Iida Pekkanen, Nikolai Suikkanen, Ville Nuora, Antti Holttinen ja Väinö Leppänen. Edelliset kävijät neuvoivat oikean kuskin. Saatiin iso ”Simi” henkilöauto, kuuden hengen taksi. Kuljettaja oli kokenut, jo iäkkäämpi mieshenkilö. Ruplia annoimme runsaasti takisukille, ruplia meillä oli. Niitä saatiin myymällä kaikenlaista vaatetavaraa, jota ei enää itse tarvinnut, pukuja ja päällystakkeja. Naisten nailonsukahousut olivat juuri ilmestyneet Suomeen. Ne olivat naapurivaltakunnassa haluttuja.

Ajelimme jo pitkällä Kannaksella menevää tietä, niin sotilashenkilöhän siellä viittoili pysähtymismerkkiä. Jännitys alkoi tihetä ja kuljettaja punoittaa. Mekin ymmärsimme sanan Leningrad. Tähänkös se matka katkeaa, tuhannen tulimmaista. Suikkasen Nikolai lohdutti: ”Mie ku ossaa vähäse sitä venäjää, ni mie ymmärsin jot heil o tienteko männeillä, sentakkii hyö käänsit meit takasii.”

Sakkolan kävijöitä 1957 Leningradissa, vasemmalta Ville Nuora, Esko Kaltonen, Nikolai Suikkanen, Antti Holttinen ja Väinö Leppänen.

Vähän matkaa ajettuamme takaisin päin Nuora Ville sanoi: ”Pysäytettää. Myö männäki kiertotietä”. Ville oli silloin poliisimies Hämeessä, kuin ennen Karjalassa. Hänelle oli Kannaksen kaikki tiet tuttuja. ”Mie näytän”.

Jatkoimme matkaa toivonkipinä rinnassa. Jännitystä riitti - ja kuinka olla-kaan, Kiviniemen kosken silta sieltä vastaan tuli. ”Nyt on tärkeä paikka, siel on sotilas vahissa”. Tässä oli Pyhäjärven ja Sakkolan toivomatkalaisia käännytetty takaisin. Toivonkipinät sytytettiin silti ja ajettiin sillalle. Sotilas oli koppinsa vieressä, mutta seisoi meihin selin katsellen Vuoksen ulapalle. Ei tullut pysäyttämismerkkiä, ja silta ylitettiin. Oltiin Kiviniemessä; suunauroi, silmät nauroi. Sen aidompaa iloa tuskin on olemassakaan.

Ylitettyämme rautatien Kasarmilan kohdalla oli kauppa. Kuski käänsi kaupalle. Meille hätä käteen. ”Älä mene, on kielletty alue.” Tässä on tupakkaa, ruplia, Holttisen Antti tarjoili, vaan ei kuski kelvannut. Kuski meni kaup-

paan ja meitä harmitti. Kuljettaja tuli sitten kaupasta kaksi armeijan upseeria mukanaan. Upseerit viittoilivat meitä Leningradiin päin. Pettymyksen tunne oli ylitsekäyvä.

Kuljettaja avasi autonsa konepellin, tutki moottoria, teki jotakin. Upseerit seisoskelivat, mutta lähtivät sitten kävelemään pois päin. Kuski teki näen näistä remonttia pitkän ajan, tähyteli, tuli autoon ja punoitti, otti takakenon asennus ja kaasutti. Se matkasta, pettymys oli edelleen sanoinkuvaamaton.

Mutta ihme tapahtui. Auto ei lähtenytkään takaisin päin, vaan eteenpäin, Sakkolan kirkolle. Kuski oli tehnyt päätöksensä jatkaa matkaa. Kuljettaja nousi silmissämme arvoon arvaamatomaan.

Tie kulki lentokentän vasemmalla sivulla. Puiden kasvustoa oli välissä. Yhdestä rakosesta näkyi, kun suihkukone nousi taivaalle. Mitä tapahtuu? Automme alta alkoi kuulua romina ja räminä. ”Tätä nyt puuttui, auto hajoaa”, sanoi Nikolai. Auto pysäytettiin ja kuljettaja kiersi auton ympäri, kur-

kisti alle ja alkoi vetää vaijeria auton alta. Säikähdyksestä selvittyämme pääsimme jatkamaan. ”Nyt ei uo mittää hättää, onnistuu”, Nuoran Ville lohdutteli.

Talot tai talojen paikat käytiin läpi. Sipilänmäki, Kirkonmäki, Karholaan lähtevä tie. Tätini Iida Pekkasen koti oli siellä. ”Sopiiko että käyvä poistumatkalla”, kysäisi Nuoran Ville. Tati siihen ”Sopii kyllä”. Tulimme hautuumaan kohdalle. Sinnekin ajateltiin poiketa poistullessa. Purpuan kylä ohitettiin. Jännitys alkoi nousta sietämättömäksi. Lähestyttiin Haparaisten Rapamäkeä, kylää ja siellä kohdepaikkaa, Väinö Leppäsen ja Iida-tädin syntymäkotiä. Mikä olisi sen kohtalo?

Pysäytettiin. Rapamäen päältä avautui koko aukeama. Haparaisten kylä ja takana Keljan kylä. Oudon näköinen oli, aivan kuin ei tunnistaisi. Suvantohan oli talvisodan taistelulinja ja Suvannon pinta välkähtikin etäämpänä. Keljan taisteluiden rytinät. Jokunen talo oli jäljellä aukealla – ennen sotia oli satakunta taloa. Kaikki navetatkin oli purettu pois. Voi hävityksen kauhu. Kaikesta näkemästämme oli pakko toipua, kun Nuoran Ville kysyi: ”Ajetaan-ko Vilakkalaan saakka?”. Männää vaa, oli päätös. Ajettiin Rapamäki hiljalleen alas. Siinä oli Kekan Juhon ja Viskarin Apron talot pystyssä ja ”mei talo”, mie sanoin tään hyvin hiljaa, mutta suurella hartaudella. Tätini sanoi: ”Tätä syntymäkotia olemme Väinön kanssa tulleet katsomaan. Voisikohan sinne mennä sisälle?”. Päätimme kysyä. Menimme ulko-ovelle. Vastan tuli isäntä aukaisemaan. Nikolai selvitti ja näytti meitä tädin kanssa, ”syntymäkoti”. Isäntä ymmärsi ja pyysi sisälle, keittiössä meille tarjottiin istuinta, jakkaraa. Isäntä ja joku toinenkin mies oli huoneessa. Ystävällinen ilmapiiri vallitsi isännän yrittäessä kysellä. Näytin Nikolaita, mutta venäjä oli erilaista mitä hän vähän osasi eikä keskustelusta tullut enempää.

Ne tuhannet tunteet, mitkä sisällani pyörivät. Täs mie istuin kotituvan keittiössä, hellan vieressä. Ei sitä liikutusta tavallinen ihminen pystynyt pidäteleämään, oli pakko lähteä jäähytelemään ulos.

Jatkoimme maantietä pitkin, Rapamä-

mäeltä tuli kaksi nuorta miestä yhdellä polkupyörällä. Yrittivät kysyä jotakin, ohjasin heidät autokuskin luo. Aika posmitus alkoi kuulua. Pojat näyttivät, huitoivat Suvannolle päin, ja siellähän tuo Leningraatikin. Autokuski kokoili meitä auton luo. Ennen kuin ehdimme lähtemään, alkoi naapureista teitä pitkin tulla vaimoväkeä. Yrittivät ajaa niitä kahta poikaa pois. Liian myöhään, automme lähti. Meille vilkutettiin ja vastasimme. Vaikutelma oli ystävällinen. Pojanklopit vain pilasivat.

Toteamus autossa oli, nyt ei nähty Keljan eikä Vilakkalan kylää. Nuoran Ville katsoi minuun, iloinen pilke silmäkulmassa: ”Väinö ja mie nähtii just sopivasti.” Olisinkohan minä ollut ensimmäinen asukas Haparaisten kylästä, joka pääsin käymään syntymäkodissani vuonna 1957?

Kun pääsimme paluumatkalla hautuumaan kohdalle, yritimme että kuski pysäyttäisi, mutta pudisti vaan päätänsä. Pari kilometrin päässä tuli Karholaan menevä tienhaara, ja Iida-täti toivoi edes pihassa käyntiä. Nikolai sai kuskin taipumaan. Niin toteutui tädläkin arvokas kotona käynti. Siinähän ne olivat kirkon rauniot. Ohi piti ajaa.

Saapuessamme Haitermaahan Antti ehdotti: ”Pysäytettäisiin, minun kotipaikkani on tuossa lähellä.” Pysäytettiin ja lähdin kaveriksi. Saavuimme metsikön reunaan ja rautatie tuli näkyviin. Katsoimme puitten välistä, niin näkötorni tuli esille ja siellä vartiomies. Antti kuiskasi: ”Meil ei uo tääl mittää tekemistä”. Peruutimme, käännyimme ja palasimme autolle.

Pääsimme Kiviniemen sillan yli, ajoimme vähän matkaa, niin Nikolai hermostui. ”Nyt, nyt myös männää väärää suuntaa, mie sanon kuski”. Kuski pudisti päätään ja ajoi vain. Ville lohdutteli: ”Anna männä”. Pohdinnan tulos oli, että mies vie meidät Rautuun, siellä on viiden tien risteys.

Ajettiin Petäjäjärven aukeita peltoja. Tadin toivomuksesta auto pysäytettiin, oli taion aika. Tati antoi minulle kangaspussin ja sanoi: ”Väinö, ota tähän puhdasta Karjalan, Sakkolan hiekkää. Toivomukseni on, että sillä sitten siunataan, kun aika jättää”. Tadin toivomus on toteutunut.

Ajettiin pitkä matka metsätietä. Jo-

takin näkyi. Tuli risteys, vartiokoppi, vartiosotilaat. Pysähdys ja kuskin pareiden tarkistus. Kuski sai moitteita roppakaupalla ja oli valkoisena. ”Nyt meijät hukka perrii”, huokaili Nikolai. Ville siihen: ”Älä hättäile”.

Kuski näyttettiin tie. Ajettiin, vastaan tuli kuorma-autoja, melkein jonossa, rakennusmateriaalia kuormissa. Melkoinen matka ajettiin. Kuski vilkuili auton mittareita. ”Siltä loppuu bensa”, sanoi Villi. Kuski avasi auton ikkunan, viittoili ja yritti pysäyttää vastaan tulijoita. Eivät pysähtyneet. Tätä jatkui kauan. ”No voi mokoma, jäähääks myö tielle”, sanoi tati. Vihdoin eräs auto pysähtyi. Kuorma-autosta naiskuljettaja tuli katsomaan. Polttoainekantteri löytyi ja nainen antoi polttoainetta. Ja taas ”Ei uo mittää hättää”, pääsi meiltä jokaiselta huokaus, ties monettako kertaa.

Ennen Leningradia auto pysäytettiin. Oli tiukka kuulustelu. Kuski otettiin kaikki paperit pois. Tieto oli tullut perille, missä Karjalan pojat seikkailivat. Sääliksi kävi kuljettajaa.

Pääsimme majapaikkaamme Astoria-hotelliin. Vältimme putkassa olon. Aamulla vain kotia kohti. Seuraavat turistit kertoivat, että taksinkuljettaja oli siirretty muihin tehtäviin.

Olimme aikamoisia Karjalan poikia ja yksi tyttökin oli mukana.

Lempäälässä kesällä 2002

Väinö Leppänen

Tapaaminen

Siinä on Suvannon lahdella, luoto, tuulen väreessä virran vuoto. Syvältä kulkee ja pintaa hipoo. Suolaiset kyyneleet mukaansa lipoo.

Siihen on kasattu kaipauksen rantaa. Murheet tuo esiin ja iloa antaa. Kaikki on taas kuin ennen, niin hiljaa, vuosikymmenten viljaa. Kypsää, kultaista viljaa. -VL

Matka Haparaisten mummolaan

Me Haparaisten Kekan serkukset teimme matkan mummolaan jo toistamiseen kolmen vuoden väliajalla. 22.7.2002 aamulla varhain kokoonnuimme Lempäälään Pajarin Martan luo, ja Nuoran Markun pikkubussilla lähdimme matkaan päämääränä Haparaisten mumkola. Jo menomatalla näimme paljon; Viipurissa Markku pyöritteli meitä ympäriinsä, mutta torin me sivuutimme mennessä säästyttyämme näin rosvoilta.

Me näimme Äyräpään kirkon rauniot ja Vuosalmen taistelupaikat. Kahville poikkesimme Kuusaan Hovin maille sijaitsevaan Navettakahvioon, mitä piti suomen kielen taitoinen rouva. Paikka on hyvällä alulla ja esimerkki yksityiseen yrittämiseen.

Kiviniemessä pysähdyimme ihailemaan kosken kuohuja. Matka jatkui kohti majapaikkaa Pyhäjärvelle Akvamariiniin, mikä oli uusi majoituspaikka. Muuten mukiinmenevä, mutta opettelisivat muutaman sanan suomea, kun me suomalaiset kuitenkin takaamme sen kannattavuuden – tai sitten ei.

Seuraavana aamuna pakkasimme eväät autoon ja suunnistimme kohti Sakkolaa. Kirkonmäellä tavanomainen pysähdys ja kuva kirkon rappusilla, kunhan ensin saimme siitä hätisteltyä paikalliset puliukat. Sen jälkeen kävely hautausmaalla.

Seuraava pysähdys olikin sitten Rapamäellä. Olimme tulleet mummolan kylään. Tämän seipustuksen kirjoittaja oli nyt matkalla olevista serkuksista vanhin – siinä mummolassa syntynyt, ja muistan vielä paikat ja tapahtumat, ajoin toisille kertoa ja esitellä. Näytin koulun rauniot ja kerroin opettajien surullisen tarinan. Kerroin kuuluisasta Kekkilän kartanosta ja että tunnetun näyttelijän Hannu Huuskan juuret ovat siinä.

Nuorisoseurantalon paikan näytin, ja matka jatkui Pylkkäälle. Totesimme talon hävitetyksi, ja näin Rokan Antin muistomerkkin tuhotuksi. Paikka oli meillemme kuin sukulaistalo, olihan Vile-setämme emäntä Tyyne Pylkkäältä. Siinä Pylkkään takana sijaitsee Vapaa Valinnan omistajan Juha Malmisen

"Mummolan matkalaisia" Käkisalmen kirkon rappusilla.

mummolan kotipaikka. Siltä mäeltä otimme matkaamme muistoksi valkoista kukkaa, mikä lie kasvin nimi, ei kukaan tietänyt.

Seuraavaksi olikin sitten ajo alas Rapamäkeä ja saapuminen mummolaan. Meillä oli venäjänkielinen lappu, ketä olemme ja millä asialla liikumme. Liekö emäntä ymmärtänyt vai ei, mutta ystävällisesti hän suhtautui, kuten edelliselläkin kerralla. Emäntä kantoi sisältä tuoleja ja penkkejä. Keitimme kahvit, tarjosimme emännälle, isännälle, babuskalle ja pikkupojalle kahvit ja runsaat eväät. Ensimmäisessä olimme kuitenkin antaneet tuliaisikassimme. Sisällä käydessämme totesimme jonkin verran edistystä tapahtuneen. Yhteistä kieltä meillä ei ollut, kun ei sattunut englanninkielisiä koululaisiakaan tällä kertaa olemaan. Lähetämme kyllä siellä otettuja kuvia sinne, ja niissä on venäjänkielinen kirje mukana.

Matka jatkui. Näytin Metsolan Antin kodin, siis filmauspaikan, kerroin ja näytin kaiken muunkin, minkä muistin ja tiesin taloista ja ympäristöstä. Matka jatkui Vilakkalaan ja Kaarnajolle, missä osa serkuista haki kotiraunioita ja todennäköisesti myös löysi. Taas matka jatkui, kävimme Taipaleessa aina kalastajakylässä asti. Kahvit keitimme ja makkarat paistimme Taipaleen joen rannassa. Lautalla yli Taipaleenjoen, pysähdys Metsäpirtissä lahjoitusmaatalonpoikien patsaalla, missä oli juuri olleet paljastusjuhlat. Mat-

ka jatkui tästä Rautuun ja Petäjäjärvelle, missä Markku näytti meille paljon, kaiken näkemisen arvoisen. Ihmetellä täytyy sitä Markun tiedon määrää: jos mikä tie vie jos minkämoiseen ryteikköön ja pusikkoon, niin kyllä hän tiesi, minne.

Niin oli mummolan matka tehty monine lisukkeineen. Seuraavana aamuna suunnistimme kotimatalle. Pois tullessa kävimme Käkisalmissa, torilla ja kauppahallissa. Siellä oli aivan toisenlainen olo ja fiilinki kuin Viipurissa. Oli hiljaista ja rauhallista – melkein turvallinen olo. Vielä vierailimme Käkisalmen linnassa, missä oli venäläinen suomenkielinen opas. Oli mukavaa nähdä Käkisalmeä.

Lopuksi kiittäisin sukulaisiani mielenkiinnosta entistä kotiseutua, sota- ja evakkoaikaa kohtaan. On mielestäni erittäin arvokasta, että nuoret ovat kiinnostuneita näistä asioista, näinhän perimätieto jatkuu. Nuorin meidän joukossamme oli 22-vuotias, hän oli kaikessa mukana ja aina kyselemässä. Meistä kertojista oli antoisaa, kun matkalaiset olivat innostuneita, ovat onnellisia sekä kysyjä että kertoja.

Olen jo monella opastusreissulla mielessäni jättänyt jäähyväiset Karjalalle, mutta ei sitä koskaan tiedä, mitä ensi kesä tuo tullessaan. Antoisaa ja mielenkiintoisia Karjalanmatkoja kaikille niistä suunnitteleville, toivottaa

Martta Pajari

Sakaselän Sävelen karjalaissikermästä video

Jo monissa karjalaisten juhlissa yleisölle kyyneleitä silmäkulmaan nostattanut sekakuoro Sakaselän Sävel on teettänyt Karjalaissikermästään videon.

Karjalaissikermä on alunperin tilaus-teos Sakaselän Säveleltä Vesilahden Karjalaiset ry:n 50-vuotisjuhlisiin 5. 10. 1997. Ohjelmakokonaisuuden on koonnut, muokannut ja ohjannut kuoronjohtaja Tiina Pajunoja.

Tallenne on muisto elävästä esityksestä, joka on ollut mukana olleille rikas ja koskettava kokemus.

Kiitämme Vesilahden kuntaa, Vesilahden Karjalaiset ry:tä sekä Sinikka Ojalaa, joka antoi alkusysäyksen sikerimälle.

Sakaselän Sävel on perustettu 1994 Lempäälän kansalaisopiston alaisuuteen Vesilahdelle. Kuoron motto on ollut, että musiikki kuuluu kaikille ja mukaan pääsee jokainen, joka haluaa laulaa. Tavoitteena on ollut elävän

musiikkikulttuurin ylläpitäminen ja vahvistaminen sekä yhdistäminen eläväksi kokonaisuudeksi perinteitä vaalien.

Esittäjä:

Sakaselän sävel
johtajana Tiina Pajunoja

Kuvaus ja äänitys:

Olli Janatuinen ja Ilpo Kuparinen

Leikkaus:

Henri Nyrhinen

Tuottaja:

Sakaselän sävel

Tuotanto:

Tillmark Media Oy 2002

www.tillmarkmedia.fi

Musiikkikappaleet:

Matalan torpan balladi, suom. kansansävel, sov. T. Pajunoja

Heilani kotiin, suom. kansansävel, sov. T. Pajunoja

Fanfaari, säv. ja sov. T. Pajunoja

Sillanpään marssilaulu, säv. A. Mus-

tonen, san. F. Sillanpää, sov. T. Pajunoja

Äänisen aallot, G. Godzinsky, san. K. Mustonen, sov. O. Heikkilä

Ilta Kannaksella, säv. E. Seetri, san. K. Mustonen

Evakon laulu, säv. san. Veikko Lavi

Lapsuuden maa, säv. L. Strähle, san. L. Pohjanpää

Laps olen Karjalan, säv. A. Runne

Karjalan kunnaila, suom. Kansansävel, san. Valter Juva

Kynttilöiden syttyessä, säv. J. Lyons/S. Hart, san. U. Hurmerinta, sov. T. Pajunoja

Videon hinta on 20 euroa/kpl + toimituskulut. Sitä voi tilata Tiina Pajunojalta puh. 03-3737 045, sähköposti tiina.pajunoja@vesilahti.fi tai Ilpo Kupariselta puh. 03-3738 195, sähköposti ilpo@tillmarkmedia.fi

Haparaisten nuoriseseuran talo 1983

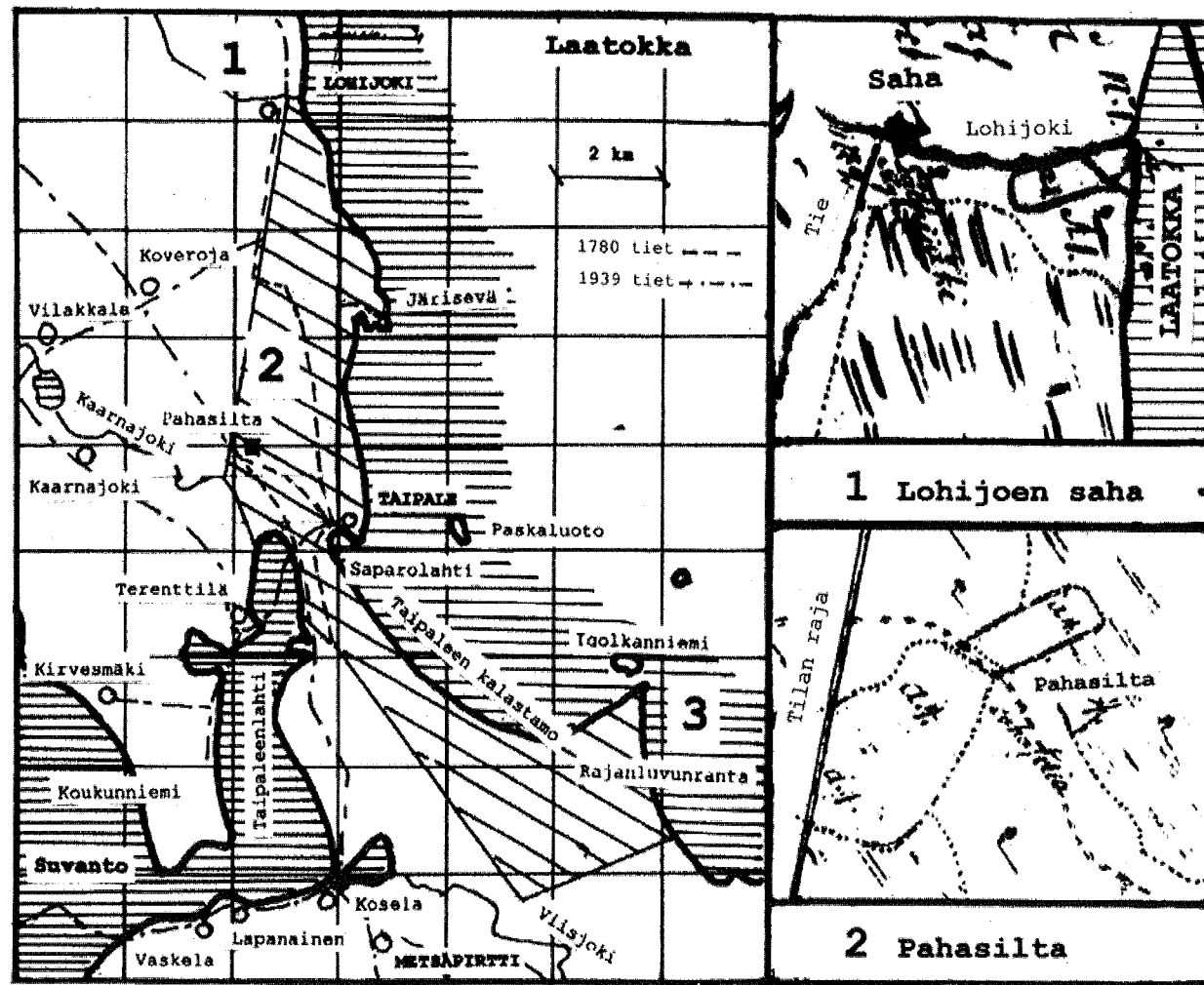
Haparaisten Nuoriseseuran talon on valokuvaksi tallentanut vuonna 1983 Viljo Pitkänen. -Tämä valokuva saattaa olla ainoa, joka on otettu silloin, kun salaa käytiin Sakkolassa. Talon katto painui keskeltä sisään talvella 1984 tai 1985. Siitä alkoi sitten "termiittien" työ, jokainen haki laudanpalan kainaloonsa oman mökkinsä kunnostukseen, tuumailee Pitkänen.

Seuraava
Suvannon Seutu
ilmestyy
jouluksi.
Lehteen
tarkoitettu
aineisto
pitää olla
toimituksessa
jo perjantaihin
29.11. mennessä.
Tiedustelut p.
040 730 2622

Metsäpirtin Taipaleenkylän seutu 1780, osa IV

Metsäpirtin Taipaleen kylän seutu

Lohijoen saha - Pahasilta - Rajanluvunranta

Kimmo Laulajainen 09.2002

Tuosta Taipaleenkylän (tilan) kartasta on jäänyt vielä mainitsematta muutamia minua kiinnostaneita yksityiskohtia, jotka olen ottanut tämän kirjoitelman aiheeksi. Ensin hieman liitteenä olevasta karttapiirroksista. Siinä on rantaviivat piirretty osapuilleen sellaisiksi, jollaisia ne olivat vuonna 1780 reilusti ennen Taipaleenjoen syntymistä keuhkavälillä 1818. Suvannon puoleinen rantaviiva on piirretty seuraamaan 1930-luvun kartoissa olevaa 15

metrin korkeuskäyrää, joka lienee varsin lähellä todellisuutta.

Harvalla vinoviivituksella merkitylle Taipaleen tilan alueelle on piirretty katkoviivoilla tärkeimmät vuoden 1780 aikaiset tiot. Tilan ulkopuolella olevat tiot ovat 1930-luvun kartasta ja piirretty pistekatkoviivoilla.

Nimet Taipaleenlahti ja Sapaarolahti ovat 1780-vuoden kartasta. Pienet yksityiskohtien kartat on kopioitu 1780-luvun kartasta ja varustettu selvittä-

villä lisäyksillä.

Ja sitten tämän kirjoituksen aiheisiin, jotka on merkitty suurempaan karttaan numeroilla 1 - 3.

1. Lohijoen saha tilan pohjoisrajalla. Jyrki Paaskosken kirjassa "Vanhan Suomen lahjoitusmaat 1710-1826" kerrotaan sahan olleen 4-raaminen, mutta sen tuotannosta ei ole tarkempaa tietoa. Saha lienee perustettu valtioneuvos Joachim Johann von Siever-

sin suvun ollessa lahjoitusmaaisäntänä 1768-1775. Joachim Sievers ja hänen poikansa Jacob olivat innokkaita teollistamaan donaatiotaan ja ilmeisesti heidän aikaansaannoksiaan olivat Sakkolassa toimineet kolme sahaa (Lohijoki, Petäjäjärvi ja ehkä Riiska) sekä ainakin Petäjäjärvellä toiminut viinapolttimo. Lohijoen saha lienee lopettanut toimintansa viimeistään vuoteen 1830 mennessä. Tuota lopettamisajan arviota perustelen seuraavalla tavalla.

Kirkonkirjojen mukaan Lohijoella asui 1830 pääosin sinne 1829 Koukunniemestä muuttaneen lampuuti Jacob Simonpoika Ukkosen jälkikasvu. Lisäksi 1834 ilmestyy Saaroisiin itselle merkitty puuseppä (snickare) Kustaa Aataminpoika Hämäläinen (1808-1865), joka oli aikaisemmin asunut Lohijoella ja saanut ilmeisesti ammattioppinsa sahan palveluksessa. Noihin aikoihin Petäjäjärven hovi oli perustamassa Saaroisiin hovileiriä (hovia), josta Kustaa on saattanut saada Saaroisten ajan elantonsa. 1865-1874 rippikirjassa Kustaa Hämäläinen on merkitty torppariksi. Kustaan isä, 1834

kuollut ja aikanaan Saaroisissa 1784 syntynyt Aatami Hämäläinen oli toiminut seppänä ensin Petäjäjärvellä ja sitten Lohijoella todennäköisesti hovin omistaman sahan palveluksessa.

2. Pahasilta. Taipaleesta Vilakkalaan vuonna 1780 kulkeneen tien varrella. 1920-luvulla rakennettiin suurin piirtein tuon tien linjaa alkuosastaan seuraten ns. Tykkitie Taipaleesta Pyhäjärven Saapruun. Tie kulki pääosin kivia kankaita pitkin, mutta tuon sillan kohdalla purkautuvat pohjoisesta Syrjän (Syrjiin) suon vedet kohti tien länsipuolella olevaa suota ja varsinkin kellarikkoaikoina keuhkavälillä ja ehkä muulloinkin sateisina aikoina kulku tuon paikan ohi vaikeutui. Siltakin olisi ehkä pitänyt rakentaa pitemmäksi tai rakentaa sillan päihin kunnan pengerrykset kulkukelpoisuuden varmistamiseksi. Sillan kohdalla oli kuitenkin kulkemisen kannalta paha paikka, ja siitä sillalle nimi. Sillan länsipuolella oleva suo sai nimen Pahasilansuo. Suon eteläisin osa, josta lähinnä Terenttilä - Taipale tietä oleva alue on kuivattu niityksi, on saanut nimen Kelkin-

suo.

3. Rajanluvunranta. 1780 vuoden kartassa lukee Igolkan niemen etelärannassa "Raja Lufvu Randa". En ole osunut saamaan käsiini sellaista asiakirjaa tai muuta lähdettä, jossa olisi tuon nimen selitys. Lähinnä tulee mieleen Tapparista Laatokan rannasta alkava raja, joka jo aikanaan erotti Käkisalmen läänin ja Inkerin toisistaan ja oli sittemmin myös Suomen ja Neuvostoliiton raja. En myöskään tiedä milloin tuon rajan osalta rajankäynti tapahtui. Tuon rannan nimi kuitenkin herätti uteliaisuuteni. Ehkä sen alkuperä aikanaan selviää.

Tuon vanhan kartan tutkiskelu on ollut varsin mielenkiintoista puuhaa ja tuonut esille monenlaisia suvun vanhimmasta tunnetusta asuinpaikasta ja sen lähiympäristöstä.

Jätän nyt tämän aiheen rauhaan ja toivon, etten ole pitkästittänyt lukijoita tarinoillani.

Kimmo Laulajainen

Kuparisten sukujuhla Lahdessa

Hyvin laajalle levinneen Kuparisen suvun ensimmäinen sukujuhla pidettiin Lahdessa. Kaupungin sijainti on liikenteellisesti hyvä, sinne tulee viisi päätieta ja rautateitse sinne pääsee neljästä suunnasta.

Lahti on Suomen seitsemänneksi suurin kaupunki noin sadallatuhanella asukkaallaan. Lahdessa sijaitsevat mm. Hennalan varuskunta, Talviurheilukeskus, Sibeliustalo jne. Siellä on myös kolme kirkkoa. Me, noin sata henkeä ja muu jumalanpalvelusyleisö, kokoonnuimme Launeen kirkkoon. Siellä oli papin virka auki ja vaalisäärnan piti naispappiehdokas. Messuosaan osallistuivat kaikki seurakunnan papit vuorollaan. Jumalanpalveluksen jälkeen lähetettiin kukkapartio sankarihaudoille ja Karjalaan jääneiden muistomerkille.

Kirkosta siirryimme Hennalan Upseerikerholle. Siellä söimme maukkaan aterian ja joimme kahvit ennen sukkokokousta. Iloinen puheensorina täytti salin ihmisten vaihtaessa kuulumisiaan.

Hyvin valmisteltu ja sujuvasti etenevä kokous nimesi hallituksen seuraavaksi toimikaudeksi. Puheenjohtajaksi valittiin Olavi Kuparinen Vesilahdesta, varapuheenjohtajaksi Teuvo Kuparinen Espoosta ja jäseniksi Eija Kuparinen Oriniemestä, Reijo Kuparinen Lopelta, Pirjo Sihvo Littoisista sekä Leena Autio ja Anja Keinänen molemmat Espoosta.

Kokouksen jälkeen pääsi alkamaan ensimmäinen sukujuhlamme. Kupariset ovat hyvin positiivista ja musikaalista väkeä. Mainio kaksikko, Toivo ja Teuvo Kuparinen, olivat juhlan keskeiset henkilöt. Teuvo esitti tervehdyssanat ja piti esitelmän. Näissä esityksissä hän käsitteli sukututkimuksen vaiheita ja Kannaksen historiaa. Teuvo piti parempana sukututkimuksen kannalta, että molemmat aviopuolisot säilyttivät omat sukunimensä. Toivo Kupa-

rinen käsitteli juhlapuheessaan koko Kannaksen oloja ja sukumme vaiheita. Hän piti sukukirjaa hyvänä, mutta vain osana sukumme vaiheista. Työtä pitää jatkaa.

Musikaalisen suvun juhlassa oli tietenkin myös musiikki vahvasti mukana. Teuvo T. Kuparinen toimi erinomaisena juontajana johdatellen taitajat vuorollaan esiintymään ja välillä itsekin laulaen. Johanna Aho ja Mirva Minkkinen soittivat kanteletta ja Henna-Riitta Kuparinen pianoa. Kaukopartio esitti kuorolaulua. Juhlissa laulettiin Uuno Kuparisen säestyksellä monta yhteislaulua. Yksi niistä oli Laulu Suvannolle. Sen sanat ovat Aleksanteri Aavan, sävel Toivo Tenkasen ja sovitut Uuno Kuparisen tekemiä. Laulu oli suurimmalle osalle yleisöstä ihan uusi ja outo, mutta se soi jo komeasti. Voi sanoa, että sana ja sävel ovat hyvin sukumme jäsenten hallinnassa.

Olavi Kuparinen

Vaskelan sukuseura juhli Hämeenlinnassa

Metsäpirtin vaskeloisten vuonna 1985 perustama Vaskelan Sukuseura ry vietti sukujuhlaansa Hämeen linnan linnakahviossa 66 henkilön joukolla lauantaina 31. elokuuta. Ilahduttavaa oli uusien osanottajien vahva esiinmarssi, valitettavaa vanhimpien ikäpolvien huomattava poissaolo.

Tilaisuus alkoi tutustumisella linnarakennukseen ja sen historiaan.

Sukuseuran puheenjohtaja Mauno Koskinen totesi tervetuliaispuheessaan mm: ”Vuosi sitten ilmestyneen Waski-suku ja Metsäpirtin Vaskela –kirjan painokseksi tuli liki 300 kappaletta. Kirjan Karjala-lehteen arvostellut fil.tri Jyrki Paaskoski suosittelee kirjaamme esiteltäväksi Ortodoksisukujen tutkijapiirin esitelmätilaisuudessa. Syksyllä 2001 pitämäni esitelmä johti edelleen siihen, että esittelen kirjan myös Karjalan Liiton organisoimilla sukuseurapäivillä Lahdessa 5.10.2001. Tällaiset huomionosoitukset ovat mielestäni merkittävä tunnustus sukuseuramme ja sen jäsenistön työlle”.

Juhlalounaan yhteydessä saimme nauttia Karoliina Kinnarin herkistä ja herkistäväistä lauluista, joita säesti hänen näyttelijä-käsikirjoittajaisänsä Kari Kinnari sekä Karin järjestämistä riemukkaista ohjelmanumeroista, joiden esiintyjät hän poimi juhlayleisöistä. Kari ja Karoliina ovat vaskeloista sukujuurta. Kalevalainen kansanrunous ja perinne elävät edelleen voimakkaana suvun lukuisien jäsenten persoonallisuudessa ja identiteetissä. Vaskelastahan on kerätty kalevalaista kansanrunoutta enemmän kuin mistään muusta suomalaisesta kylästä.

Yhdistyksen puheenjohtaja Martti Laurila avasi vuosikokouksen, jonka alussa pidettiin hiljainen hetki viimeisen toimintavuoden aikana edesmenneiden muistolle. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Mau-

no Koskinen ja sihteeriksi kutsuttiin yhdistyksen sihteerirahastonhoitaja Kaisa Nuoramo. Kokous vahvisti tilinpäätöksen ja myönsi sukuseuran hallitukselle eli sukuneuvostolle yksimielisesti vastuuvapauden. Sukuseuran jäsenmäärä kasvoi toimintakauden 1.7.2001-30.6.2002 aikana 115 henkilöstä 146 henkilöön.

Vuosikokous päätti perustaa sukuseuran käyttötilin rinnalle perinnerahastotilin, johon ohjataan käyttömenoista yli jäävät sukuseuran varat sekä kaikki yrityksiltä, yhteisöiltä, yksityisiltä sekä muilta tahoilta tulevat lahjoitukset ja avustukset. Sukuneuvosto voi myöntää perinnerahastosta taloudellista tukea Vaskelaa koskevaan selvitys- ja tutkimustyöhön sekä käyttää varoja muihin vastaaviin tarkoituksiin. Tässä vaiheessa on ainoana ja ensisijaisena kohteena Vaskelan kalevalaisten runonlaulajien ja tietäjien muisto-

merkkihanke.

Sukuseuran hallitus jatkaa edelleen Vaskelaan liittyvän perinnetiedon ja aineiston, mm. asiakirjojen ja valokuvien keräämistä arkistoonsa. Ainutlaatuiset asiakirjat ja valokuvat on talletettu pankin tallelokeroon.

Sukuneuvostosta ero pyytäneen Aulis Laurilan tilalle valittiin Väinö Laurila. Varsinaisista jäsenistä erovuorossa oli Vilho Leppälehto, joka valittiin uudelleen sekä varajäsenistä Veikko Leppälehto, jonka tilalle valittiin Helka Mattila. Sukuneuvostoon kuuluvat eri yhteyksissä mainittujen lisäksi varsinaisina jäseninä Leila Holvisto ja Jaakko Koskivaara sekä varajäsenenä Kirsti Jokiaho.

Tilintarkastajine toimivat Matti Alastalo ja Jaakko Laurila sekä varatilintarkastajana Iris Koskivaara.

MK

Laulu oli oleellinen osa loppuun, vuoteen 1939 saakka kalevalaisen Vaskelan elämää. Sukujuhlissa tätä perinnettä jatkoivat tytär Karoliina ja isä Kari Kinnari. Taustalla vasemmalla Raija Alastalo, miehensä Matti Alastalo, Esko Moilanen, väynäs Markku Hölsö sekä tytär Elina Hölsö (edessä oikealla).

Helsingin pirttiläiset lauloit

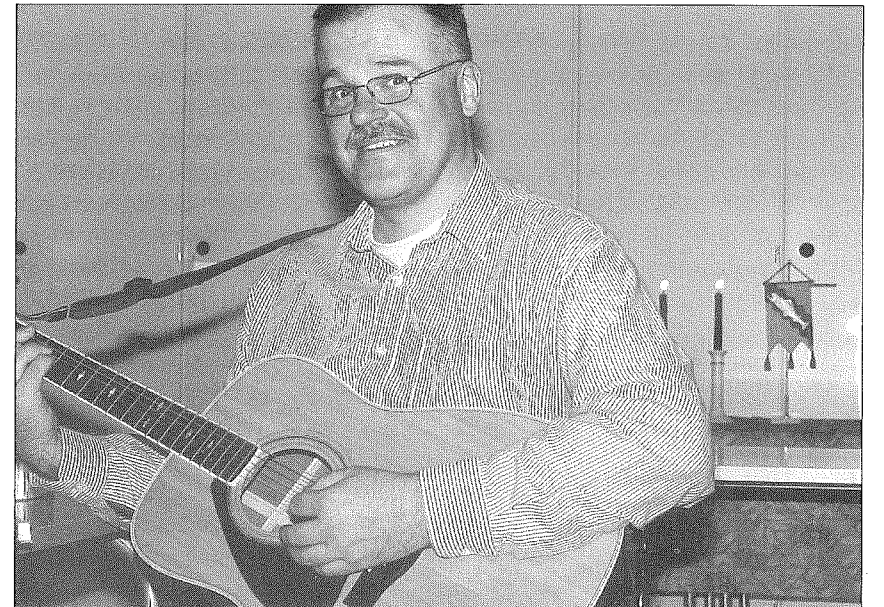
Metsäpirttiläisten syksyn toinen tarinailta istuttiin lauleskellen naapurusten kesken. Sakkolan poika Heikki Karjalainen laulatti ja hänen kitaransa säesti. Väkeä saapui yli parikymmentä henkeä naukeasta pakkasesta huolimatta.

Kerrottakoon tässä, että Heikki ilmoittautui Sakkolan internet-sivuston tekijäksi sekä Suomen sodat –multimedialla taustahahmoksi. Nyt digitaaliseen tiedontuotantoon perehtynyt Karjalainen on tekemässä kolmiulotteista multimediaa Sakkolasta. Projektissa on mukana myös Tekes ja pilottinäyte on jo tehty. Kohta näytettä saa ihailla Sakkolan sivustossa www.sakkola.fi

Ohessa muutama kuvaterveinen Suvannon Seudun lukijoille.

Kimmo Laulajainen, Eino Korpelainen ja Aulis Ukkonen arpaonnen satuttamina.

Laulattajamme Heikki Karjalainen, jonka kaunis baritoni asetti naissopraanoille ylärekisterivaikeuksia. Mutta hyvin lauloimme!

Arpaonnettarena Leo Laulajainen, joka nosti hyviä arpajaisvoittoja.

**TILAA
SUVANNON
SEUTU**

-vaikkapa joululahjaksi!
- karjalaista asiaa
Sakkolasta,
Metsäpirtistä ja
Vuoksela!

Sota-aikojen tapahtumia ja kokemuksia talteen vuokselalaisten piirissä

Vuoksela-Seuran toimesta on käynnistetty entisen Vuokselan kunnan asukkaita koskeva toimintahistoriikin kartoitustyö. Tavoitteena on aikaansaada vuokselalaisia koskeva toimintahistoriikki vapaus-, talvi- ja jatkosodanaikaisesta toiminnasta niin sota- kuin kotirintamalla Vuokselassa. Aineistoa on jo olemassa erilaisissa julkaisuissa, mutta tarkoitus on kerätä henkilöhaastatteluilla yksityiskohtaisia tietoja henkilöistä, yksittäisistä tapahtumista muistikuvia ja myös kerätä erilaisia dokumentteja kuvien tai esineiden muodossa käyttöön. Aloitteen historiikin tekemiseen työnimellä ”SOTIEMME VUOKSELA” on tehnyt seuran kunniapuheenjohtaja Veikko Juvonen.

Valmistelemaan toimikuntaan kuuluu Paavo Junttila, Veikko Juvonen, Pekka Karonen, Pentti Ruohotie, Väinö Ryyppö ja Taisto Virkki. Lisäksi työssä tulemme ottamaan yhteyttä henkilöihin, joilla on omakohtaisia kokemuksia eri alan toiminnoista sota-ajan Vuokselassa. Näistä mainittakoon erityisesti lottatoiminta, väestönsuojelu ja asumiseen liittyvät muistot sota-aikojen Vuokselasta.

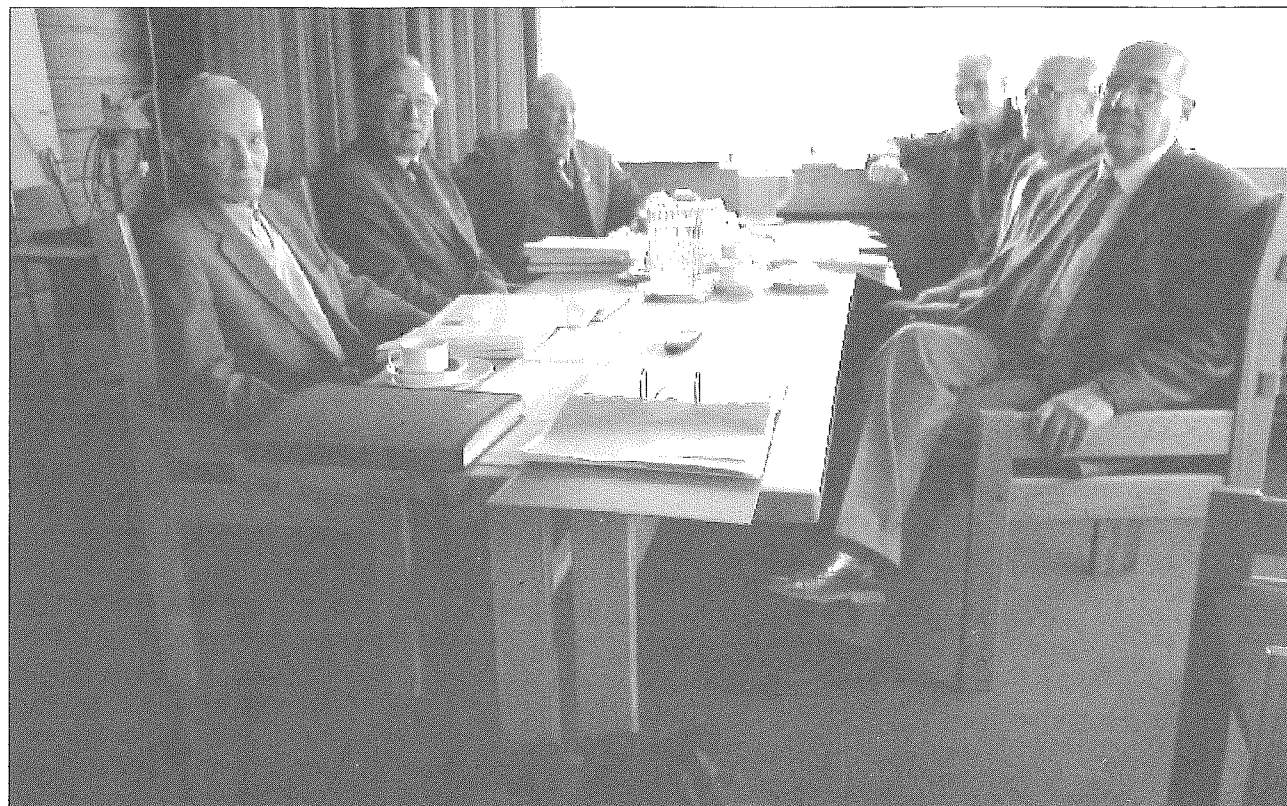
Henkilöhaastatteluja varten on tehty lomake helpottamaan tietojen kirjaamista muistiin.

Henkilötietojen keräämisessä sotilaspassin tiedot ovat tärkeitä. Erilaiset valtakunnalliset rekisterit pitävät sisällään valtavasti tietoja ja internetin vä-

lityksellä saa myös yleisluonteisia tietoja käyttöön.

Vuoksela-Seuralla on omat internet-sivustot osoitteessa vuoksela-seura.fi ja sinne ollaan laittamassa tästä hankkeesta myös tietoa ja keräilylomake löytyy sieltä, samoin toimikunnan jäsenten nimet ja yhteystiedot.

Sotiin liittyvät sankarivainajien muistomerkit ovat pystytetty Vuokselaan siellä sijainneille hautausmaa-alueille vuonna 1995. Alueet ovat hallintasopimuksella saatu seuran käyttöön määräajaksi. Alueiden ja muistomerkkien osalta kunnossapidosta vastaa seura ja lähiajan tarkoituksena on kunnostaa ja mahdollisesti täydentää muis-

Historiikkitoimikunnan ensimmäinen kokous 27.9.2002. Vas.edestä: Paavo Junttila, Veikko Juvonen, Pekka Karone. Oik.edestä: Pentti Ruohotie, Väinö Ryyppö, Kalevi Liski (muistomerkkien suunnittelija).

Vuokselan lottia. Henkilöiden tunnistamiseksi odotamme tietoja kuka kukin kuvassa on.

tomerkkejä alueille siunattujen sankarivainajien nimillä. Kalevi Liskillä, joka on suunnitellut vuosien 1939 - 1945 sankarivainajien muistomerkkin, on suunnittelu täydennyksen osalta työn alla.

Maanpuolustukseen liittyvää toimintaa tapahtui myös sota-aikoina Vuokselassa. Niistä mainittakoon IS-komppania, lottien paikallisosasto ja Sotainvaliidiin Veljesliiton Vuokselan paikallisosasto. Toiminnassa mukana olleiden henkilöiden rivit ovat harvenneet, mutta yhä edelleen keskuudessamme on henkilöitä, joilla on omakohtaisia kokemuksia ja muistikuvia sen ajan toiminnasta.

Jatkosodan aikana merkittävä osa vuokselalaisia palasi entisille kotiseuduille uskoen ja toivoen, että rauhan palattua elämä voisi jatkua rakkailla esi-isien kotikunnailla.

Miesten ollessa rintamalla jäi perheen työt muiden hoidettavaksi. Sotavankeja sijoitettiin myös Vuokselan taloihin ja heidän toiminnastaan löytyisi varmasti monelta kerrottavaa.

Näistä arkeisista toimista sota-ajan Vuokselassa olivatpa ne vaikka yksittäisiä arkipäivän tapahtumia, kummeluksia, hokemia, ajatelmia tai lapsena mieleen jääneitä muistikuvia, olisi ensiarvoisen tärkeää saada ne talteen.

Sodat ovat aiheuttaneet paljon surua ja erityisesti niihin koteihin, joita on kohdannut läheisen ihmisen menehtyminen sodan melskeissä. Moni heistä on siunattu kotiseudun multaan sankarivainajana. Myös näistä tapahtumista ja tunnoista, vaikkakin ne muistoina ovat raskaita, toivoisimme saavamme lisätietoja ja tarkennuksia tapahtumien kuluista vietyinä henkilötason muistamisiin.

Kaikki talkoisiin mukaan ja muiste-

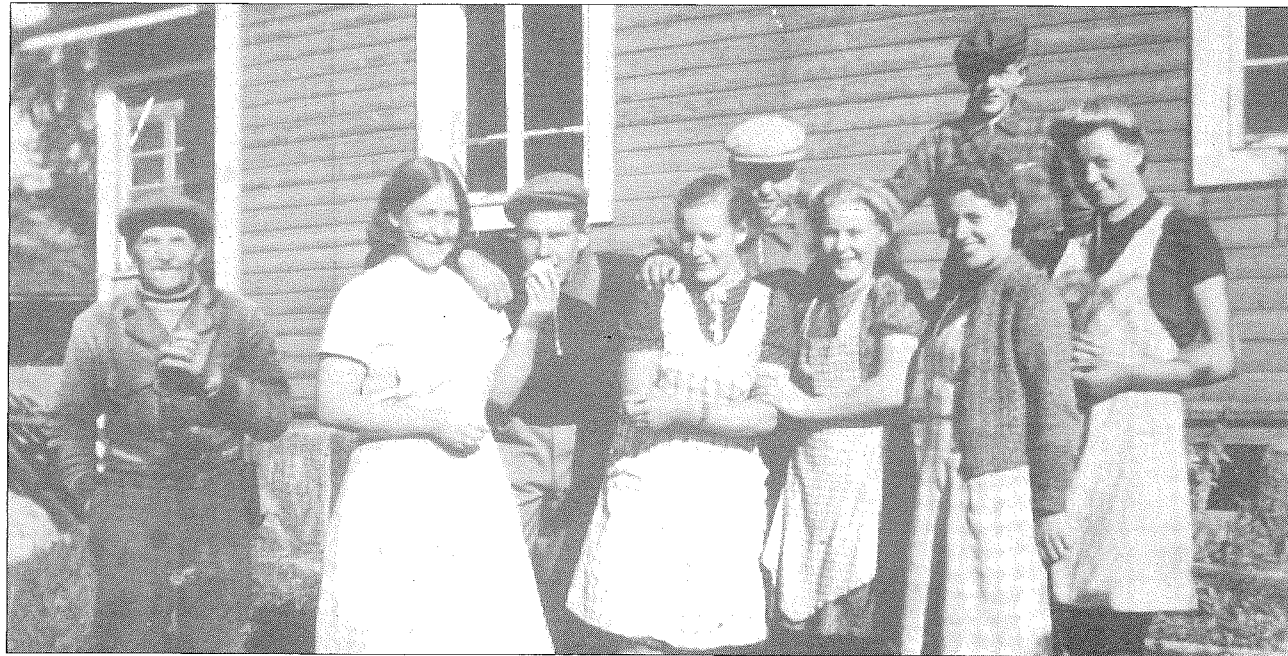
lemaan menneitä. Tähän mennessä entisajan valokuvia on saatu runsaasti kerättyä ja keräys jatkuu tältä osin jatkuu edelleen. Sotilaspasseista olisi tässä työssä merkittävästi apua henkilömatrikkelitietojen keräämiseksi.

Yhteydenottoja odotellen

Taisto Virkki
Paununkatu 24
33700 TAMPERE

Puh. 03 - 363 1750 koti
050 - 553 8607

taisto.virkki@luukku.com

Siivousryhmä Hirvisaassa takaisinvaltauksen jälkeen v. 1941. Henkilöiden tunnistamiseksi odotamme tietoja "kuka kukin on".

Syksyn 1939 tapahtumia ja talvisodan pyörteitä

Vuokselaishänäkölmiä viime sota-ajan tapahtumiin

Muistiinpanot Eino Himasen, 1970-luvun alkupuolelta

Vuosi 1939 oli lämmin ja kuiva Karjalan kannaksella. Synkkiä pilviä kuitenkin kasautui itäiselle taivaalle ja maallemme esitettiin idästä käsin alue- luovutusvaatimus. Tilanteen johdosta Suomessa toteutettiin täydellinen liik- kekannallepano syksyllä 1939 järjes- tämällä yleiset kertausharjoitukset (YH). Tämän seurauksena myös Vuok- selan pitäjän aseunkuntoiset miehet lo- kakuun 7. päivänä 1939 kutsuttiin yli- määräisiin kertausharjoituksiin. Se har- joitus jäi monen miehen osalta viimei- seksi, muuttaen sitten myöhemmin per- he-elämän täydellisesti.

Parhaan työvoiman jouduttua pois kotoa, josta hevosetkaan eivät jääneet osattomiksi, jäi sadonkorjuu nyt nais- väen ja vanhempien miesten tehtäväk- si. Syystyöt yritettiin saada mahdoli-

suuksien mukaan tehdyiksi, uskottiin- han yhä aikaan parempaan. Tätä parem- paa aikaa ei nyt tullut. Vuoksela mie- histä koottu ERP 5:n 2. komppania oli majoittunut Kivennavan ja Valkjärven rajamaille ja sai kuulla ensimmäisten kranaattien lentäessä yli 30.11.1939 klo 7. Sota oli alkanut ja usko parem- paan mennyt. Elämä kotona kävi nyt entistä epävarmemmaksi ja idästä päin evakuoitiin kovalla kiireellä väkeä. Vuoksela sai evakuointimääräyksen joulukuun 5.-6-päivien väliseksi yök- si. Lähtövalmistelumääräyksiä oli jo ennemmin annettu.

Evakuointipaikaksi oli Vuokselaalle määrätty Vilppulan pitäjä Pohjois-Hä- meestä, jonne nyt monen matka moni- en vaikeuksien kanssa suuntautui. Kar- jaa kuljetettiin pitkälti pitkin lumista maantietä, kunnes jostain päästiin ju- nakyytiin. Lähiasemilta ei ollut mah- dollisuusiakaan. Hevosmiehet ja -

naiset kulkivat matkan yleensä mait- se. Vuoksela karja joutui pääosaltaan Pohjanmaan pitäjään.

Evakuointi Vuokselaan tavaroiden ja sinne jääneiden eläinten osalta jatkui sinne perustetun suojakomppanian toi- masta.

Tämä ensimmäinen evakkomatka ei muodostunut pitkäksi, vaikka elämän- meno ehti jo monen osalta paljon muut- tua ja paljon ehti myös tapahtua.. Pika- asutustoiminta saatiin käyntiin. Sillois- ten suunnitelmien mukaan vuoksela- laiset piti asutettaman Perniöön, Kis- koon, Suomenselälle ja Muurlaan. Näistä pitäjistä valmistuikin tiloja jo huomattava määrä, jotka myös saivat asukkaansa. Tilansa saaneet alkoivat välittömästi rakennustyöt, koska tilat yleensä olivat vaillo mitään rakennuk- sia. Vapaaehtoisin kaupoin moni ehti silloin myös uuden kotipaikan hank- kimaan.

Väinö Hänen sotavankeja vartioimassa Kuninkaanristissä

Kotiinpaluu Vuokselaan vuonna 1941

Kesäkuussa 1941 taas kaikki asekun- toiset miehet kutsuttiin palvelukseen vaikka siviiliäikää oli kestänyt vain runsaan vuoden. Nyt ei päästy enää tal- visodan aikaisiin omiin muodostel- miin, vaan joukkojen täydennyksiin lähinnä senhetkisen asuinkunnan mää- rityksen mukaan. Syksyyn mennessä Karjala oli vapautettu ja paluu sinne sodasta huolimatta pääsi alkamaan.

Vuokselaan saapui ensimmäiseksi nyt muodostettu kunnan esikunta päällik- könään valtuuston pj. Matti Romu. Se tapahtui 13 henkilön suuruisena ryh- mänä elokuun 30. päivänä 1941. Maa- taloustöiden suorittamista varten muo- dostettiin työryhmiä. Jokaiseen kylään määrättiin viljelypäälliköt päämiehe- nään maatalousneuvoja Mikko Kiuru. Vuokselaan asuttamisen suhteen oli nyt suhteellisen hyvä, kun täysin tu- houtuneiden rakennusten osuus oli verrattain pieni ja kun talvisodan päät-

tymistä edeltäneen päivän (12.3) divi- sioonan esikunnan antamaa polttamis- määräystä ei ehditty silloin toteutta- maan.

Ensimmäisenä tehtävänä oli sadon korjaaminen. Venäläisten toimesta ke- vällä 1941 oli kylvetty vain n. 12 % pitäjän peltoalasta. Perusteellinen asuntojen puhdistus oli myös ensim- mäisiä tehtäviä. Syksyn ja seuraavan talven aikana tapahtunut kotiinpaluu olikin lähes sataprosenttinen.

Tämän ensimmäisen talven ylimeno muodosti monessakin perheessä vaike- uksia, olihan korjattava viljelysala vain osa entisestä. Vuotta myöhemmin tilanne olikin jo ylivoimaisesti parem- pi.

Kevällä 1942 kylvettiin viljaa jo runsaasti sillä syyskylvöjä oli saatu tehdyksi ja niitä jatkettiin vielä kevääl- lä. Siemenviljan tarve muodostui erit- täin suureksi, mutta kaikkea järjestyi. Maanviljelysasema toimi kuin tukku- kauppana ja lannoitusaineita saatiin sota-ajasta huolimatta. Maanviljelys- kalusto luovutettiin maanviljelysseu- ran toimesta entisille omistajilleen tai

myytiin tarvitsijoille viljelyspäälliköi- den välityksellä. Sekaannustakin myö- hemmin tuntemuksen perusteella pyr- ki tulemaan ja vaihtuneet olivat myös huonekalutkin.

Myös lehmä jouduttiin ostamaan ja ne tulivat pääosin Pohjanmaalta. Kui- tenkin ostolehmistä paljon sairastui punatautiin ja moni niistä kuolikin. Vuonna 1943 oli lehmien määrä pitä- jässä jo 1300 ja nuorikarja lähes tuhat- päinen. Hevosia oli 500. Sikoja ja lam- paita oli yhteensä noin 1000.

Nyt oli päästy jo lähes normaaliin elämään. Maanviljelysseuran toimesta oli saatu myös kaksi traktoria vuokra- käyttöön eikä niiltä ainakaan työtä puuttanut. Hevosia kun ei voitu mies- ten puutteessa riittävän tehokkaasti käyttää hyväksi.

Kansakoulutkin aloittivat toimintan- sa syksyllä 1942. Maatalous oli nyt saatujen puimakoneiden ansiosta sadonkorjuunkin osalta järjestyksessä. Paras työvoima vaan oli poissa. Osit- taista apua saatiin armeijalta ja myös pitäjään majoitettuja sotavankeja saa- tiin maatoihin käytettäväksi.

www.vuoksela-seura.fi

Kasvihavaintoja Kannaksen retkellä

Terttu Haapanen on tehnyt kesän 2001 kannaksen matkalla seikkaperäisen tarkkoja kasvihavaintoja ja luetteloinut kymmenittäin maastosta, pihoilta ja puutarhoista löytyneitä lajikkeita. Kymmenien kasvien luetteloja ei lehdessä valitettavasti ole mahdollista julkaista, mutta Haapasen kertomus valottaa elävästi Karjalan runsaita kasvustoja:

Ajettiin Kalvolan tanhuvilta n. 25 tunnin matka Hattulan kautta Vuokseleaan ja takaisin Perttolan pojan kyydissä vanhahkolla pikkubussilla, joka väliin oli bussi (Neva tours), väliin tilataksi, sen mukaan miten jonot etenivät tullissa. Auto oli jo parhaat päivensä nähnyt, mutta piti kyllä sateen, ja se oli tarpeen, kun vettä saatiin sekä kuuropäissä että rintamana. Mitä nyt ilmastointi ja startti katosivat matkan kuluessa....

Kuski oli sekä matkanjohtaja että ajuri, joten hän juoksi Vaalimaalla tulilin asioita siinä ohimennessään, ja hyvinhän se juoksu eteni (ei ihan kahta tuntiakaan), vaikka nykyisin pitää selvittää sekä matkustajiin että auton mahdollisiin rikkeisiin liittyvät probuskat. Tullista päästyä käytiin tankkaamassa sikäläistä menovettä, se kyllä kysyi hermoa, kun oli vahdinvaihdon aika, ja kaikki säiliöt tutkittiin ensin mittatikulla. Sitten matka Kannaksella alkoi ja voitiin syventyä maisemiin, jotka olivat ensin melko suurelta osin matalahkoa suota (maankohoamisen takia kuivuvaa Suomenlahden koillista merenpohjaa) ja hiekkakankaiden mäntymetsiä.

Mennessä käytiin Viipurin torilla hieman ostoksilla, siellä vaihdettiin jokunen rupla, mutta ostoksia voi tehdä kyllä omillakin markoilla. Raha otettiin Kiviniemen kylän reisuavarten, sillä siellä ruplat olivat tarpeen. Viipurin Neste-asemalla käytiin vessareisu, siinä oli mahdollisuus ihailla täyteen mittaan kasvanutta *tuohituo-*

mea (Prunus maackii), jonka alkuperä on Kauko-Idän alueella Mantsurian-Korean seutuvilla. Viipurista lähdettiin ajelemaan ensin etelään, sitten reippaasti itää kohti. **Kenttätyräkkiä** (Euphorbia esula) kasvoi useissa kohdin kaupungissa rautatien ja isompien katujen varsilla.

Ensimmäinen pikkupysäys oli **Muolaassa, jossa tienvarren bunkkeri** oli pysähtymisen syynä. Bunkkerin ympäristöt olivat verhoutuneet pusikoksi, joka tietysti näytti palvelleen matkalaisten vessanakin, niin hyvin kasvoivat nokkonen ja selja. Lähellä oli järvin, mutta sinne oli noussut ökyhuvi, joten rantaa ei enää voitu käyttää uimiseen. Ennen huvilaa ja bunkkeria paikalla oli ollut talo, ehkä useitakin, nyt niistä oli muistona vain iso omenapuu ja kumpuista maata niittykasveineen. Kiinnostavin niistä oli **keto-maruna** (Artemisia campestris), jota Suomessa kasvaa etupäässä satamissa ja rautateiden varsilla, pääosin itä-Suomessa, mutta jolla on myös vahva esiintymispiste Turengin Viljavarastolla, ja jota kuulemma nyt on löytynyt myös Parolasta Teollisuustien luiskaltakin. Tein paikalta pikaisen lajiluettelon, jonkalainen tulisi kokoon aika monelta paikoin Hämettäkin.

Matka jatkui, ja **ohitettiin madame Kollontayn asuinkartano**. Seuraavakin pysäys oli vielä **Muolaata**, jossa tutustumiskohteena oli yksityisyrittäjän kahvi- ja majoitusliike, sellainen erikoisuus, jossa ulkovessan seinää koristeli Leninin kuva. Se ei minusta kylläkään ollut tärkeintä, vaan talon isäntäväen sangen kehittynyt ja valikoiva maku puutarhanhoidossa. Se ilmeni mm. puu- ja pensasistutuksina ja lukuisina kukkapenkkeinä, joissa harvinaisikin lajeja, ja joissa haihtumisen suojaksi oli ladottu rikki menneiden astioiden kappaleita penkkien ulkosyrjiin. Majoitusliikeidea tuntuu toimivan, sillä meneillään oli uuden majoitusrakennuksen teko nykyisten lisäksi. Koirallekin tehtiin siinä asuin-

huonetta. Asiakkaita varmaan piisaa, kun oli suomenkielinen opaskilpi! Isännän konjakkivarasto tuntui olevan merkittävä. TV:stäkin tuli suomenkieliset ohjelmat. Majatalon kahvinkeitotaitoihin tutustuttiinkin sitten vielä paluumatkalla. Lähellä on kuulemma Meron koti.

Luonto tässä kohdin oli suorastaan hemaasevan rehevää, sillä yhtäikaa kuului kolmen satakielen reviirilaulua! Kultakuoriainen askarteli ruusujen kimpussa. Ympäristön luonnonlajit olivat rehevälle alueelle ominaisia, kuten puntarpää, leinikit, vuohenputki, koiranputki ja ahdekaunokki, mutta mahtui sekaan myös yllätyksiä, kuten **isotakiainen** (Arctium lappa), jota on harvinaisena Hämeenlinnassa venäläiskauden muistona, ja **idänukonputki** (Heracleum sphondylium ssp sphondylium), jota tavataan myös samasta syystä, mutta se on etelä-Suomessa yleisempi. Täältä tehdyssä lajiluettelossa on vain puutarhalajeja, niistä kiinnostavin oli **sinileimu** (Phlox divarigata), jota ei olekaan ennen vastaani tullut, sehän on alkukesästä kukkiva matala laji.

2. Kiviniemi

Matkamme jatkui nyt määrätietoisemmin itää kohti, aluksi sivuttiin mäntykankaita, jotka alenivat itään päin kuin portaittain, ilmentäen muinaisten merivaiheiden rantaviivoja. Jokunen metsäväli vaikutti luonnon-suojelualueelta, kun ei ollut mitään korjuutoimia nähtävillä. Asutut alueet tulivat vähitellen enemmistöksi, ja pian oltiin jo **Kiviniemen kylässä**. Se on kylä, joka sijoittuu **Vuoksen ylitävän komean sillan kupeeseen, myös rautatie on lähellä ja entinen Sakkolan asema**. Tällä kohti maasto näytti paksuilta hiekkapatjoilta, joten varmaan Kiviniemen siltää joudutaan ajan myötä korjailemaan, kun vesi virtaa vuolaasti kymenä ja kuluttaa rantoja. Ennen siltää on tietysti ollut lossi. Sillan kupeessa oli tanssilava ja toisella puolen jokea hotelli, jossa pyörähdet-

tiin paluumatkalla, muttei jääty kahvittelemaan, kun näytti siltä, että oli muitakin linja-autollisia väkeä ja ettei ehdittäisi tarjoilla.

Tutkimme kylän antia, minulla nuo kasvit päällimmäisinä. Ukkospilvet tervehtivät tulijaa. Päivän aikana tutustuttiinkin yli puoleenkymmeneen ukkoskuuroon! Kiviniemessä on ollut aikoinaan melko tarmokasta puistojen istuttelua, siitä ovat muistoa vielä nykyisinkin rehottavat lehtipuuistutukset. Kaikkein merkittävintä niistä olivat **saarnivaahterat** (Acer negundo) juuri sillalle mennessä, vaikkakin puuta olikin epäkunnioittavasti katkottu ja muutenkin raadeltu, että ne näyttivät ensi katsomalta aivan pensaskärhöiltä, kun kantovesoja oli niin paljon. Puu on kotoisin Pohjois-Amerikan eteläosasta, ja varmaan istutettu keisarinavallan aikaan, niin isoja kannot olivat. Muita puu- ja pensaslajeja olivat hernepensaat, orapihlajat, seljat, tuomet, halavat, koivut, raidat, vaahterat, pähkinäpensaat, poppelit, pihasyreenit, lehmukset, erikoisuutena **isolehti-lehmus** (Tilia platyphyllos), jonka alkuperämaata on keski- ja kaakkois-Eurooppa. Kiviniemen kylä ei ennen ollut mikään rupukylä, jollaiselta sen toiminta tänä päivänä näyttäytyi! Luonnonviinimarjain kirjasin muistiin musta- ja pohjanpunaherukan. **Pihlaja-angervoa** (Sorbaria sorbifolia) näkyi perennapensaana.

Kirjoittelin myös piennarlajeja muistiin. Niistä löytyi lukuisia kiinnostavia, kuten mm. **värisauramo** (Anthemis tinctoria), joka Hämeeseen on levinnyt heinän- ja viljansiementen mukana, **valkokeippi** (Lamium album), jota löytää vanhoista etelä-Suomen puutarhoista marjapensaiden juurilta, **pikkutakiainen** (Arctium minus), samoilta seuduilta löytyvä, **punalatva** (Eupatorium cannabinum), harvinainen kosteikkokasvi, ja **tummatulikukka** (Verbascum nigrum), jota yleisesti pidetään rautakauden asutuksen merkkikasvina.

3. Hovinkylä

Matka jatkui **Hovinkylän suuntaan**. Jouduttiin hiekkatielle, ja edellispäivien mahtavat sateet olivat tuoneet jyrkiltä harjunrinteilta maata alemmas ja

osittain tielle. Tuntui tosi arveluttavalta mennä autolla tienreunaan, niin pehmeältä näytti. Ei sentään jouduttu kävelemään tai työntämään autoa! Sinikkäästi bussi ajoi aivan lahjoitusmaatalonpoikain muistomerkkin mälle asti, koska siellä oli muitakin autoja, mutta tuli kuitenkin takaisin notkossa olevaan parkkipaikkaan. Me jalkauduimme muistomerkkin ympäristöä tutkimaan, sillä juhlan, muistomerkkin uudelleenviikkimisen alkuun oli vielä toista tuntia aikaa. Siinä oli sopivaa haastella tuttuja kanssa, mutta minua odottikin tällä mäellä monta uskomatonta kasviyllätystä! Kaija Ryyppö opasti alkuun näkemäänsä havaintoja.

Hovinkylän mäellä on vuosisadan alkupuolella sijainnut emäntäkoulu, mutta sitä ennen siinä varmaan on ollut tuo kuuluisa Hovi, josta kylä on nimensä ottanut. Mäen tyvellä on Hovinjärvi, josta on tullut sopivasti kalaa ja jonka ympärille on peltoaukeiden alue sijoittunut. Omia ja vieraita peltoja on lahjoitusmaiden aikana saanut viljellä sopivasti ja varallisuutta hoviin on kertynyt. Muistomerkki on emäntäkoulun puiston syrjässä, ja aivan siinä kiinni alkaa nykyisten huvilain, datsojen alue. Eihän niitä nyt paljoksi asti ole, mutta toista kymmentä hyvän matkaa. Aivan uusiakin on juuri teon alla ylätasanteella, ja vieläpä komeita suomalaistyylisiä hirsihuviloita näyttää nousevan. Mistä lie tullut tuolle uudelle huvila-alueelle ja tähän puistoon mäen päällä riesaksi saatu kosketussallergiaa aiheuttava **jättiputki** (Heracleum mantegazzianum), jota näyttää puskevan joka multakasasta? Se ei ole levinnyt ihan viime vuosien aikana, niin suuri esiintymä on. Ehkäpä se on jo emäntäkoulun ajoilta, koska lajia on myös järvenpuolella jyrkässä viidakkorinteessä kuin sinne syntyneenä.

Puisto on pääosin kuusikko, osa **si-perianpihtaa** (Abies sibirica), ja sen taimia on runsaasti. Muina puina on mm. tuomea, puisto- ja metsälehmusta (ne myös isoja), vaahteraa, pihasyreeniä, pihlajaa, koiranheittä ja haapaa. Muistomerkkin lähelle on aiemmin istutettu **tulevaisuuden tammi** (Quercus

robur). Rantarinteessä on paljon tervajaa harmaaleppää ja pähkinäpensasta.

Alkuperäiseltä täällä näyttää puistonpuhjan mattoa muodostava, puolimetritinen, vaaleapunaisiin tähkin kukkiva **konnantatar** (Bistorta major), sehän on itäeurooppalainen kosteikkokojen ja lähteiden laji, ja tässä mäen päällä näyttää olevan jonkinlainen vesinotkelma. On sekin silti tänne voitu kylvääkin, puistonpuhjaa komistamaan, kuten on tehty **puistolemmikin** (Myosotis sylvatica) suhteen. Puistonurmi-ahan ei ennen leikattu vaan ainoastaan niitettiin, joten kukkivien matalien luonnonkasvien kylvöä suosittiin. Muita puistonpuhjan lajeja ovat **ukkomansikka** (Fragaria muricata), tuo entisaikojen viljelylaji, ja **kyläkellukka** (Geum urbanum), jota on paljon ja joka on myös runsaasti risteytynyt **niittykellukan** (Geum rivale) kanssa. Varsin lukuisana on **varjoliljaa** (Lilium martagon), perua joko emäntäkoulun tai sitä edeltävän puiston ajoilta. Rantarinteeseen on istutettu **pihlaja-angervoa** (Sorbaria sorbifolia), ja se on ryöstäytynyt mahtavaksi viidakoksi leppien alle. Lupiiniakin on paikoin.

Hovinjärvi on tavallisen näköinen rehevä järvi, jossa ei ole vitsauksena isosorsimoa! Siinä kasvaa siis järviruoko-järvikaisla-lumme-yhdyskunta, rantaosakkaina mm. kurjenjalka, rantamatara, luhtakastikka, järvikorte ja myrkkyykeiso, lisukkeena mm. ojasorsimo, suokorte, rentukka, luhtalitukka ja leveäosmankäämi. Rannassa näkyy uimalaitos hieman edempänä, tällä kohtaa on vain laitur.

Juhlat alkoivat, ja minulle jää tilaisuus sinä aikana kiertää hieman edempänä. Ensin käyn selvittelemässä jättiputken levinneisyyttä täällä ylämäen alueella, sitten siirryn alatasanteen **parkkipaikan tienoon kasveja tutki-**

jatkaa seuraavalla sivulla.

siihen on muotoutunut valoisaa mämetymsää, varmaan hevoshakana aiemmin. Siinä on hyvin kiinnostavaa harjukasvillisuutta, kuten jo aiemmin nähty *ketomaruna* (*Artemisia campestris*) ja *kangasajuruoho* (*Thymus serpyllum*), kasvi josta jo 1600-luvulla keiteltiin yskänlääkettä. Hieman edempänä, toisaalle johtavan tien varressa kasvaa mäntyjen alla *kenttätyräkkiä* (*Euphorbia esula*), jota tavataan harvinaisesti Suomessa mm. rata- ja kasarmialueilla tai pellonpientareilla.

4. Kotien tanhuvilla

Juhlien jälkeen mentiin vanhoja sukujen kotipaikkoja katselemaan. **Vuokselassa** taksi-bussimme parkkeerasi siikaisen kaupan tienoisiin, peltoaukean päähän, ja etsijät lähtivät kipuamaan vanhaa rantarinnettä (vettä ei kyllä enää näkynyt missään) pellon taakse. Minulle tuli taas tilaisuus kasvistami-

seen. Tämä olikin taas aivan toisenlaisia maailmaa! Esim. *ukonpalkoa* (*Bunias orientalis*), tuota ryssärukiiksi kutsuttua ristikkukkaista, jota kasvaa mm. Hämeenlinnassa ja Turengissa, taspasin tässä ensimmäisen kerran, samoin venäläiskauden muistona pidettyä kasvia *harmio* (*Berteroia incana*). *Amerikanhorsma* (*Epilobium adenocaulon*) kasvoi ojassa. *Pulskahopeahanhikkia* (*Potentilla dissecta*) esiintyy niukasti Hämeessä, lähinnä vanhojen timoteipeltojen pientareissa. Tervä- ja haara-pääskyt kirkkuivat, alempaa rantapesaikosta kuului sirittäjien ja luhtakerttujen ääniä.

Matkamme kääntyi takaisinpäin. Seuraavaksi haettiin bussille pihapiirin kulma, josta **Lemmetyn asuinpaikka** löytyi. Siinä osa ryhmästä kävi etäämpänä, osa käyskeli pellonlaitaa. Talot olivat kesämökkikäytössä, nyt ei

ollut juuri vielä mökkiaika, ja sateli-kin sitä paitsi. Peruna oli pantu kasvaamaan mahtaviin penkkeihin. Entisen kodin muistona löytyi kirsikkatarha, josta oksa lähti mukaan muistoksi entisille perillisille. Kiinnostavampi oli minusta *lehtomaitikan* (*Melampyrum nemorosum*) kasvupaikka aivan talonraunion kohdalla, muistelijat sanoivat sitä lampaanruoaksi. Tätä lajia ei nähty matkan aikana muualla. Sillä on suomenruotsalaisten antama nimi Svenska flaggan, koska kukinto koostuu sinisistä kukan suojuslehdistä ja keltaisista kukista. Myös *kyläkellukka* (*Geum urbanum*) kasvoi tässäkin, lisäksi merkitsin ainoan kerran muistiin tästä *lehtotähtimön* (*Stellaria nemoreum*) ja *niittyhumalan* (*Prunella vulgaris*). Edempänä käyneet toivat vielä tuliaisina pientaresta *puna-ailakin* (*Silene dioica*), jota levisi ehkäpä 1900-luvun alkupuolelta lähtien pohjanmaalaisen timotein siemenen mukana heinäpeltoihin.

Vielä poikettiin takatullessa Kiviniemen kylässä ja käytiin siellä Sakkolan asemalla, jonne oli tosi lyhyt kävely-matka, ja asemahan on lähes joessa kiinni. Nyt ei ollut rakennuksia, mutta jokin rakennelmamuisto piti löytää, joten käytin aikaa sillä kohdin kasvistamiseen. Olikin kiinnostava ratapenka, *vuorijalavien* (*Ulmus glabra*) muodostaman puistokujanteen katveessa, ainoan kerran koko matkalla pientä keltaista apilaa muistuttava *nurmimailanen* (*Medicago lupulina*), joka on suuri harvinaisuus täällä Suomen puolellakin. Myös tummatulikukan kasvusto löytyi.

Enempää lajiluetteloita ei tehty. Ilta oli jo ehtinyt pitkälle. Matkaa tehtiin reippaasti, jotta päästäisiin aikoinaan Vaalimaalle ennen viisumipäivän umpeutumista. Matka oli monipuolinen ja kiinnostava, meillä kaikilla oli erilaisia syitä olla hyvin tyytyväinen matkan antiin, mutta varsinkin minulla, joka en olisi näin lähelle Karjalan pellon- ja tienpientareita helposti voinutkaan päästä. Kiitokset Kaijalle ja muulle matkaseurueelle!

Terttu Haapanen

Petäjäjärve poikii kalenareissu lainahevosella

Kesän aika oli 1920-30-luvun aikoihin varsinkin nuorten kannalta vilkasta aikaa. Monenlaiset kesäjuhlat ja urheilukilpailut ja kesähäät kuokkavieraaneen kuuluivat ohjelmaan.

Nuorisolle eivät nämäkään riittäneet. Järjestettiin omia tanssitilaisuuksia, kalenoita, niin kuin silloin sanottiin. Kylän pojat vain panivat tanssit pysyyn. Haitarin soittajia löytyi joka kylästä ja kyllä Juna-Villen viulukin usein kelpasi. Pantiin hattu kiertämään ja soittaja sai palkkansa. Jos minunkin muistissani olevia kalenoita pitäisi panna paperille, niin melkoinen muistio syntyisi...

Tässä kerron erään kalenareissun, joka melkoisesti poikkesi muista poikien retkistä, ja tapahtui joskus 1920-luvun puolimaissa.

Kesäisenä iltana istuttiin ojan pientareella Nuoranmäen sunnista Pursiaiselle päin. Ukkosen Yllin hevoshan kulmassa, kun Jussi muisti, että nythän on kalenat Vehmaisissa: Kiesiläisen Masan syntymäpäivät ja Kosta on siellä soittamassa. Nytko tuos o Ukkose Ylli hevonenki ihan joute laitumel, senko panna valjaita ja lähettää. Meitä toisia vähän arvelutti, mutta Jussi

pani jo valjaita hevosen selkään ja rat-taati oli sarraimen seinänvieressä. Niinhä myö sit lähettii, Jussi käi kuskariks. Kalenat olliit siin Mutalahe rannal, mis ol sellanen tasane aho.

Parahiks jouvuttiiki, ko Kosta vetel ensimmäistä valssii, olik se nyt Emma vai Villiruusu. Ahkerastha myö Vehmaisii tyttölöi pyöriteltiiki, ja hyvi lustii meil ol.

Sit ko soittaja piti taukoo, ni työt män piirileikkii ja hakiha ne meitäki, heil riitti kyl piirilaului, miu mielee jäi ku työt lauloit "Musta lintu merikot-ka ylhäällä lentää, vaikk olet toise oma, muista sua sentää..." Ja sit taas tanssiti, ilta kulu rattosast ja myö ei iha loppuu ast oltukaa, lähettii ajellemmaa kottii päi.

Kostan haitari ään kuulu viel mutkan taakseki: kunneka Katinka kulkenut lie... Mut mei nokka ol kottii päi, oltii hyvi ilosel piäl ja välil laulettiiki, Mustaki juoks iha omal halullaa kottii päi männes. Mut jos ko laulettiin "eikä me olle veljeksi..." nii sillo se sattui: Hevone kaatu siin Summase mäes ja koko porukka ol vähäl lentää rattailt, mut Jussin liäppä vaan lens maatieoj-jaan ja hevone ol pitkällä siin miä alla.

Kyllä myö pölästytti jot siihekse hevone nyt kuol. Mut ei kuitekaa kuolt, vaa nous itseks ylös – se ko Jussi ol lähtiis solmint sen povotan liian höpliästä ni pääs lukahtamma irt ja ramppahuis hevosen jalkoihi ja kaato siin alamaes.

Ko ensimmäiset säikäyksest selviitti, niin korjailtii valjaita ja taas jatkettii matkaa, nyt ei enää patistettu hevosta juoksemaa, käyntijalkaa tultii loppumatka eikä siin kyl laulukaa mais-tunt. Hevone päästettii takase laitumell. Mut Jussi varoitti meitä, jot täst reissust ei sit missää puhuta, täst ei sillo hyvä seuraa.

Enkä miekää tähä päiviä mennen uo koko asjast mainint muutako yhe kerra vahingos pääs luikahtammaa, ko Riki Mar utel näist poikii reissuloist. Mut Mar kyl vakkuutti, jot eihä tiä hänelt mihinkä levvii.

Seuraavan päivän ko Ylli ol kesanto-maata ketuamas, ni kovast ihmettel, jot mite tiä Musta nyt näi mahottoman nuhjakka on, ko jatkuvast saa patistaa ja sitteki pyrkii seisauttelemaa. Mut eihä Ylli tietänt, jot Musta ol olt yö-löysis.

Yllin kaima

Tilaukuponki SUVANNON SEUDULLE

Tilaan pitäjälehti Suvannon Seudun hintaan 20 euroa/vuosi

Nimi

Osoite

Palautetaan osoitteella: Suvannon Seutu,
Rautasementtie 375, 37550 Lempäälä

Tai soita tilaus p. 040 730 2622, 03- 3748 448

LAHJOITA PERINNETUOTTEITAMME SUKULAISILLE JA YSTÄVILLE

- Isänpäiväksi tai jouluksi,
- Syntymä- tai nimipäiväksi,
- Ystävänpäiväksi tai tuloaisiksi!
- 1. Kirja HOVINKYLÄ 1911-1991, näköisp. 25 e.
- 2. Kirja HOVINKYLÄ 1911-2001, näköisp. 25 e.
- 3. Kirja HOVINKYLÄ 1924-2004, varaus, (50e).
- 6. Videokasetti HOVINKYLÄN TALKOOMATKAT 2000, Timo Ryyppö 25 e.
- 7. Videokasetti HOVINKYLÄN JUHLA 9.6.2001, T. Ryyppö – D. Shitov 25 e.
- 8. Kirja KARJALAN KANNAS SOTIEN JÄLKEEN, Jevgeni Balasov, ym:t, 10 e.
- 9. Valokuvatulosteita 20 x 30,
- PETÄJÄRVIELOKUUN KUUTAMOSSA 1937, Emäntäkoulun rannasta, m/v 5e.
- SAKKOLAN – RAUDUN LAHJOITUSMAATALONPOIKIEN MUISTOMERKKI UDELLLEENVIIHITTYNÄ 2001, vär. 10 e.
- HOVINJÄRVI RYHMÄN UIMARANNALTA 2002, väri 10 e.
- HOVINKYLÄN HIEKKARANTA –02, 10 e.
- 10. *Uutuus!* Videokasetti KESÄPÄIVÄ KARJALASSA 2000, (Käkisalme, ymt.) 25 e.

Tilauksia toivoo HOVINKYLÄSEURA:
Soini Hartikainen, 03-6751482,
Meeri Häkkinen, 09-8011381,
Timo Ryyppö, 03-6765519, 050-3302752

Sakkola –museon postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ**

PL 15

37500 Lempäälä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä
Lempäälässä Anneli Kuisma ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 13,50 euroa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 18,50 euroa
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän
1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista
juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 25,50 euroa.
TILAUKSET: Ilpo Kuperinen puh. 03.3737 195 tai 0400-307 550. Vi-
deota voi myönoutaa sopimuksen mukaan Crane Videon Tampereen
toimipisteestä tai Vesilahdesta Kuperisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Sakkola-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere
Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU
Puh. 367 6100

*TILAA SINÄKIN
SUVANNON SEUTU*

*Seuraava lehti
ilmestyy joulun alla.*

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**
Ilmestyy vuonna 2002 8 kertaa

Tilaushinta
20 euroa/vuosikerta

Ilmoitushinnat
0,20 euroa palstamillimetri
(+alv 22%)

Pankki
TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Toimitus Suvannon Seutu,
Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin 040 730 2622
tai (03) 374 8448 iltaisin

Päätoimittaja
Marjo Ristilä-Toikka, Lempäälä
Metsäpirtin yhdyshenkilö
Anja Kuoppa, Janakkala
p. 044 28 44 330

Vuokselan yhdyshenkilö
Taisto Virkki, Tampere
p. 03- 363 1750 tai 050-553 8607.

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku
Aila Alanen
Anja Kuoppa
Taisto Virkki

Kirjapaino Vammaspaino, Vammala